

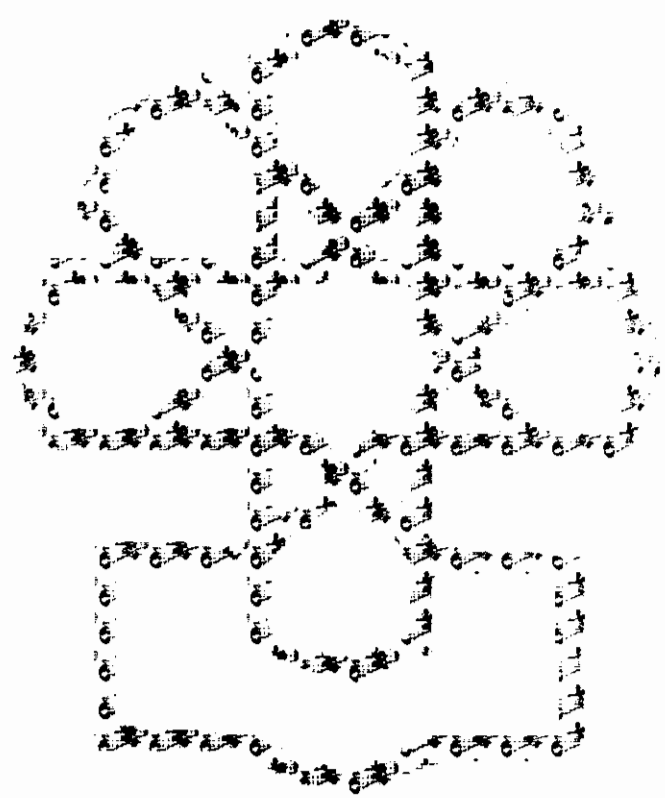
۵۳۰۷

۴
۷

متغیرهای پولی و نظام بانکی در لایحه بودجه

درباره لایحه بودجه ۱۳۷۹ - شماره (۷۹)

معاونت پژوهشی
بهمن ۱۳۷۸

کار: دفتر برنامه و بودجه

کد گزارش: ۱۶۰۵۳۰۷

فصل اول - بررسی عملکرد نظام بانکی

۱- مروری بر وضعیت حجم نقدینگی

همان‌گونه که در جدول شماره (۱) و نمودار شماره (۱) ضمیمه ملاحظه می‌شود در طی برنامه دوم توسعه اقتصادی همانند برنامه اول نقدینگی بخش خصوصی افزایش قابل توجهی داشته است و میزان انحراف آن با مصوبات مجلس در خور اهمیت می‌باشد. این در حالی است که بدهی بخش خصوصی به میزان افزایش نقدینگی، افزایش نیافته است. از طرفی دیگر چون این مازاد نقدینگی به نحو مطلوبی به سمت امور تولیدی اشتغال زاسوق داده نشده بود، نرخ تورم در حد مورد انتظار تحقق پیدا ننموده و لذا ضعف توان تولید و توزیع، بی‌اعتمادی به پول... موجب افزایش تورم گردیده است جدول شماره (۳) ضمیمه نرخ تورم را از سال ۱۳۷۳ به بعد نشان می‌دهد. به طوری که رشد متوسط شاخص بهای کالاها و خدمات مصرفی در دوره برنامه اول ۱۹/۵ درصد و متوسط رشد نقدینگی در سال ۲۵ درصد بوده که ۱۷ درصد بیشتر از مصوب می‌باشد. در برنامه دوم نیز عملکرد متوسط رشد نقدینگی ۲۹/۲ درصد بوده است. که با مصوب برنامه به میزان ۱۶/۷۳ درصد تفاوت دارد. افزایش نقدینگی عمدتاً ناشی از افزایش حجم بدهی بخش دولتی و غیر دولتی به سیستم بانکی و تعدیل نرخ ارز می‌باشد. (جدول شماره ۲ و نمودار شماره ۲ ضمیمه).

اجزای نقدینگی یعنی پول و شبه پول تغییرات مهمی در طول برنامه ۵ ساله اول و دوم داشته‌اند به طوری که در سال ۱۳۶۷ ترکیب نقدینگی شامل ۲۳ درصد سهم اسکناس و مسکوک در دست اشخاص به ۱۴/۹ درصد در پایان برنامه اول و حدود ۱۱ درصد در پایان سال ۱۳۷۷ کاهش یافته که البته این شاخص مطلوبی برای نشان دادن موفقیت سیستم بانکی در جلب اعتماد مردم می‌باشد. در ضمن نسبت شبه پول به نقدینگی نیز از ۵۰ درصد در شروع برنامه اول به ۵۳/۴ درصد در پایان برنامه اول و به ۵۱ درصد در پایان سال ۱۳۷۷ رسیده است. کاهش سهم شبه پول (سپرده‌های سرمایه‌گذاری بلندمدت) از کل نقدینگی و افزایش سهم سپرده‌های جاری حاکی از این است که بانک‌ها گرایش بیشتری به جمع‌آوری سپرده‌های کم هزینه‌تر داشته‌اند البته پشتیبانی و حمایت از افتتاح بیشتر حساب‌های جاری موجب برگشت چک‌های بیشتری در جامعه نیز شده است.

۲- عدم هماهنگی بین نقدینگی بخش خصوصی و بدهی بخش خصوصی

با بررسی و مقایسه عملکرد بانک‌ها قبل و بعد از انقلاب در ارتباط با نقدینگی و بدهی بخش خصوصی این نتیجه حاصل می‌گردد که در برنامه‌های عمرانی قبل از انقلاب بدهی بخش دولتی به سیستم بانکی به مراتب کمتر از بدهی بخش خصوصی به سیستم بانکی بوده است و همین امر موجب گردیده که سرمایه‌گذاری بخش خصوصی نیز مرتباً و به افزایش باشد در صورتی که بعد از انقلاب عکس این مهم اتفاق افتاده است. از مقایسه وضعیت اعتبارات بخش خصوصی در مقابل نقدینگی بخش خصوصی در قبل و بعد از انقلاب چنین استنباط می‌شود که در قبل از انقلاب نقدینگی بخش خصوصی با بدهی بخش خصوصی هم‌میزان و هماهنگ بوده است و بخش خصوصی به سبب فقدان نقدینگی آزاد قدرت مانورهای سوداگرانه در بازار را نداشته است در صورتی که طی سال‌های بعد از انقلاب و برنامه‌های اول و دوم توسعه اقتصادی جمهوری اسلامی ایران به سبب عدم واگذاری تسهیلات اعتباری کافی به بخش خصوصی از یک سوز و سرد

سرمایه گذاری این بخش کاهش یافته و از جانب دیگر فاصله زیادی بین نقدینگی و بدهی بخش خصوصی ایجاد شده است. لذا همواره شاهد حرکت های سوداگرانه و زیانبار نقدینگی بخش خصوصی در اقتصاد بوده ایم که یکی از نتایج آن رشد بی رویه قیمت ها و عدم سرمایه گذاری این بخش در حد توان آن بوده است. جدول شماره (۴) و نمودار شماره (۳) ضمیمه بیان کننده این موضوع می باشند. حال که دولت با تخصیص سهم بیشتر اعتبارات به بخش خصوصی در برنامه سوم و لایحه بودجه سال ۱۳۷۹ قصد دارد بدهی بخش خصوصی را افزایش دهد لازم است اولاً تعریف شفافی از بخش خصوصی و تعاون انجام پذیرد. ثانیاً نظارت لازم در اجرای مصوبات به عمل آید.

۳- نقش حجم پول و نقدینگی در GDP (تولید ناخالص داخلی)

با تحلیل اقلام نقدینگی نسبت به تولید ناخالص داخلی در سال های برنامه های عمرانی قبل و بعد از انقلاب چنین استنباط می شود که نسبت حجم پول (M_1) به تولید ناخالص داخلی در سال های قبل از انقلاب در حدود ۱۳ الی ۱۵ درصد بوده است در صورتی که این نسبت در بعد از انقلاب بین ۲۰ تا ۳۰ درصد افزایش یافته است. همچنین نسبت M_1 به GDP در طی برنامه های اول و قبل از آن و حتی برنامه دوم توسعه اقتصادی جمهوری اسلامی ایران افزایش قابل توجهی پیدا نموده است و سهم خالص بدهی بخش دولتی از کل دارایی های بانک ها که در قبل از انقلاب بین ۷ تا ۱۰ درصد متغیر بوده است در بعد از انقلاب تا ۳۷ درصد افزایش یافته است. از نسبت های مورد اشاره چنین استنباط می شود که اقتصاد کشور گرایش عمیقی نسبت به پول داشته است و بخش دولتی در این خصوص نقش مطلوبی ایفا ننموده است و به بخش خصوصی نیز میدان فعالیت و سرمایه گذاری داده نشده است (جدول شماره ۵ ضمیمه).

۴- نقش حجم و اعتبارات در تورم

عده ای تورم را ناشی از هزینه و برخی تورم را ناشی از فشار تقاضا و گروهی دیگر نیز تورم را وارداتی می دانند. دسته ای نیز توسعه نامناسب فعالیت های دولتی، عدم رقابت و وجود انحصارات را عامل تورم محسوب می نمایند. بعضی فراوانی پول و کمیابی کالا را علت تورم ذکر می کنند از همه مهم تر و تا حدودی علت العلل تورم در ایران از افزایش حجم پول در جریان مایه گرفته است.

واحد میلیارد ریال

سال	۱۳۴۱	۱۳۴۶	۱۳۵۱	۱۳۵۶	۱۳۶۱	۱۳۶۷	۱۳۷۲	۱۳۷۷	۶ ماهه اول ۱۳۷۸
حجم پول	۴۳/۸	۷۷/۱	۱۵۸/۱	۷۹۰/۵	۳۴۸۳/۹	۷۷۵۸/۱	۲۲۴۱۲/۷	۸۲۹۷۴/۱	۸۲۷۹۹/۲
نرخ تورم (درصد)	-۰/۴	۰/۸	۶/۳	۲۵/۱	۱۹/۲	۲۸/۹	۳۰/۱	-	-

همان گونه که ملاحظه می شود اگر افزایش حجم پول در ایران به ویژه در بعد از انقلاب تنها علت تورم تلقی نشود شکی نیست که افزایش حجم پول در دست مردم باعث افزایش تقاضا شده است، از طرفی دیگر عدم افزایش مناسب تولید موجب افزایش قیمت ها شده است. فزونی تقاضا نسبت به عرضه و افزایش حجم

پول در جریان بدون توجه به امکانات تولیدی و وارداتی کشور موجب فزونی تقاضا نسبت به عرضه شده است. افزایش حجم پول به صورت مزد، سود و بهره مالکانه در جامعه برای خرید وسایل مماش توزیع می شود. توزیع اعتبارات نیز بلافاصله قدرت خرید اشخاصی که از آن منتفع می شوند را افزایش می دهد. تسهیلات بانکی به ویژه در مواردی که به سمت تولید سوق داده نشود موجب افزایش تقاضا و تورم خواهد شد. لذا نقش نوع اعتبارات اعطایی در تورم بسیار حائز اهمیت می باشد.

فصل دوم - نظام بانکی در لایحه بودجه ۱۳۷۹

۱- سهم بودجه بانکها از بودجه شرکت های دولتی

بودجه کل کشور طبق لایحه بودجه سال ۱۳۷۹ در حدود ۳۵۸۷۷۷ میلیارد ریال می باشد که نسبت به سال ۱۳۷۸ در حدود ۲۹/۹ درصد و نسبت به سال ۱۳۷۷ به میزان ۵۵/۷ درصد افزایش نشان می دهد. اما بودجه شرکت های دولتی و بانکها و مؤسسات انتفاعی وابسته به دولت در سال ۱۳۷۹ نسبت به سال ۱۳۷۸ در حدود ۳۰/۸ درصد و نسبت به سال ۱۳۷۷ به میزان ۵۵/۵ درصد افزایش داشته است. نسبت بودجه شرکت های دولتی و بانکها و مؤسسات انتفاعی وابسته، به کل بودجه طی سال های ۱۳۷۷، ۱۳۷۸، ۱۳۷۹ به ترتیب ۶۶/۸، ۶۶/۳ و ۶۶/۷ درصد و سهم بانکها از بودجه شرکت های دولتی طی سال های فوق به ترتیب ۹/۳، ۹/۳ و ۹/۹ درصد می باشد که نشانگر افزایش سهم بانکها نسبت به بودجه شرکت های دولتی می باشد.

۲- تبصره های مهم در ارتباط با نظام بانکی در لایحه بودجه سال ۱۳۷۹

تبصره ۲

به موجب بند (ج) از تبصره ۲ سقف ریالی تسهیلات بانکی قابل اعطا به شرکت های دولتی حداکثر تا سقف پیش بینی شده در قسمت ششم لایحه بودجه سال ۱۳۷۹ و به میزان حدوداً ۲۷/۵ میلیارد ریال می باشد که نسبت به بودجه سال ۱۳۷۸ در حدود ۶۰/۸ درصد کاهش و نسبت به بودجه سال ۱۳۷۷ به میزان ۲۷/۳ درصد افزایش یافته است.

در این تبصره رعایت بندهای (ب) و (ج) تبصره ۳ همانند قوانین بودجه سال های قبل مورد نظر بوده است و پرداخت تسهیلات منوط به بازپرداخت اقساط سررسید وام های قبلی مورد توجه قرار گرفته است. در بند (ح) از این تبصره استفاده از سهمیه ارزی به منظور کسب درآمد یا تبدیل آن به ارز آزاد به هر نحو و همچنین اخذ هدایا و کمک نقدی و جنسی در قبال معاملات اعم از داخلی و خارجی ممنوع می باشد. در بند (ل) این تبصره نیز به دولت اجازه داده می شود که برای انجام معاملات دولتی به غیر از ضمانت نامه های معتبر یا سپرده نقدی، اوراق بهادار یا تضمین های معتبر دیگری نیز تعیین نماید که مفاد این بند ممکن است روی میزان سپرده های ضمانت نامه بانکها اثر بگذارد و سود ناشی از کار مزد ضمانت نامه بانکی را برای بانکها کاهش بدهد.

تبصره ۳

بند الف - تبصره (۳) مهم‌ترین تبصره مرتبط با نظام بانکی در لایحه بودجه سال ۱۳۷۹ و قوانین بودجه سال‌های گذشته است. در بند (الف) این تبصره به دولت اجازه داده شده، بازپرداخت تمام یا قسمتی از تسهیلات بانکی موضوع این تبصره را تضمین و تعهد نماید و اعتبارات لازم جهت پرداخت مانده مطالبات معوق لاوصول را در لایحه بودجه سنوات آتی پیش‌بینی نماید در ضمن باید طرح‌ها توجیه اقتصادی داشته باشند.

بند ب - برنامه‌های اعتباری و تسهیلات بانکی: بانک مرکزی موظف است در سال ۱۳۷۹ برنامه‌های اعتباری و تسهیلات نظام بانکی کشور را براساس میزان سپرده‌های جاری و سرمایه‌گذاری پس از کسر تعهدات و سپرده قانونی به نحوی تنظیم و اجرا نماید که اهداف رشد اقتصادی و مهار تورم برنامه پنج ساله توسعه اقتصادی تحقق یابد. اگر چه این بند در لوایح بودجه سال‌های قبل و قوانین مربوطه نیز منعکس شده است لکن بانک مرکزی قادر به اجرای آن در چارچوب سیاست‌های برنامه‌های توسعه اقتصادی نبوده است و رشد اقتصادی و مهار تورم تحقق پیدا ننموده است. به طوری که در جدول ذیل نیز مشخص است در مقایسه‌ای که بین میزان رشد اقتصادی و نرخ تورم مصوب با عملکرد صورت گرفته است، انحراف قابل توجهی ملاحظه می‌گردد.

طبق لایحه سال ۱۳۷۹	برنامه دوم	برنامه اول	
۶	۵/۱	۸/۱	متوسط درصد رشد تولید ناخالص داخلی طبق برنامه
-	۳/۶	۷/۳	متوسط درصد رشد تولید ناخالص داخلی طبق عملکرد
۷/۱	۶/۲	۱۱/۶	سرمایه‌گذاری کل (مصوب)
-	۳/۴	-	سرمایه‌گذاری کل (عملکرد)
۱۹/۹	۱۲/۴	۱۴/۳۸	نرخ تورم طبق برنامه
-	۲۷	-	نرخ تورم طبق عملکرد

نحوه توزیع اعتبارات

در بند (ب) این تبصره همانند سال‌های گذشته مقرر گردیده است که نحوه توزیع اعتبارات و تسهیلات بین بخش‌های مختلف براساس پیشنهاد شورای پول و اعتبار تا پایان فروردین ۱۳۷۹ و مصوب هیئت وزیران انجام پذیرد و باید سهم اعلام شده در هر بخش تا پایان دی ماه به طور کامل اختصاص یابد. آنچه قابل اهمیت است، اولاً، تأخیر در ابلاغ مصوبات شورای پول و اعتبار و هیئت وزیران به شعب بانک هاست و ثانیاً، انحراف مربوط به عملکرد با مصوبات مربوطه می‌باشد در جدول ذیل مانده تسهیلات اعطایی بانک‌ها به بخش دولتی و غیردولتی برحسب بخش‌های مختلف اقتصادی درج شده است.

(میلیارد ریال)

مانده تسهیلات اعطایی بانک‌ها به بخش دولتی و غیردولتی برحسب بخش‌های مختلف اقتصادی

بخش	سال			۱۳۷۴			۱۳۷۵			۱۳۷۶			۱۳۷۷		
	دولتی	غیردولتی	جمع	دولتی	غیردولتی	جمع	دولتی	غیردولتی	جمع	دولتی	غیردولتی	جمع	دولتی	غیردولتی	جمع
بازرگانی	۳۵۷۵/۸	۶۷۳۵/۴	۱۰۳۱۱/۲	۳۵۷۵/۸	۶۷۳۵/۴	۱۰۳۱۱/۲	۳۵۷۵/۸	۶۷۳۵/۴	۱۰۳۱۱/۲	۳۵۷۵/۸	۶۷۳۵/۴	۱۰۳۱۱/۲	۳۵۷۵/۸	۶۷۳۵/۴	۱۰۳۱۱/۲
کشاورزی	۵۰/۳	۷۲۸۶/۴	۷۳۳۶/۷	۵۰/۳	۷۲۸۶/۴	۷۳۳۶/۷	۵۰/۳	۷۲۸۶/۴	۷۳۳۶/۷	۵۰/۳	۷۲۸۶/۴	۷۳۳۶/۷	۵۰/۳	۷۲۸۶/۴	۷۳۳۶/۷
صنعت و معدن	۲۴۳۳/۷	۱۳۰۵۲/۷	۱۵۴۸۶/۴	۲۴۳۳/۷	۱۳۰۵۲/۷	۱۵۴۸۶/۴	۲۴۳۳/۷	۱۳۰۵۲/۷	۱۵۴۸۶/۴	۲۴۳۳/۷	۱۳۰۵۲/۷	۱۵۴۸۶/۴	۲۴۳۳/۷	۱۳۰۵۲/۷	۱۵۴۸۶/۴
ساختمان‌وسکن	۱۱۹۹/۸	۱۱۷۰۵/۴	۱۲۹۰۵/۲	۱۱۹۹/۸	۱۱۷۰۵/۴	۱۲۹۰۵/۲	۱۱۹۹/۸	۱۱۷۰۵/۴	۱۲۹۰۵/۲	۱۱۹۹/۸	۱۱۷۰۵/۴	۱۲۹۰۵/۲	۱۱۹۹/۸	۱۱۷۰۵/۴	۱۲۹۰۵/۲
بدهی دولت	۱۲۱	-	۱۲۱	۱۲۱	-	۱۲۱	۱۲۱	-	۱۲۱	۱۲۱	-	۱۲۱	۱۲۱	-	۱۲۱
جمع کل	۷۳۸۰/۶	۳۸۷۷۹/۹	۴۶۱۶۰/۵	۷۳۸۰/۶	۳۸۷۷۹/۹	۴۶۱۶۰/۵	۷۳۸۰/۶	۳۸۷۷۹/۹	۴۶۱۶۰/۵	۷۳۸۰/۶	۳۸۷۷۹/۹	۴۶۱۶۰/۵	۷۳۸۰/۶	۳۸۷۷۹/۹	۴۶۱۶۰/۵

همان‌گونه که از جدول فوق استنباط می‌شود طی سال‌های ۱۳۷۴ الی ۱۳۷۷ بیشترین سهم بخش دولتی از تسهیلات اعطایی بانک‌ها در بخش‌های بازرگانی و صنعت و معدن پرداخت شده و کمترین سهم اعتبارات متعلق به بخش کشاورزی بوده است. به طوری که سهم بخش کشاورزی از کل تسهیلات دولتی در سال ۱۳۷۴ الی ۱۳۷۷ زیر یک درصد و حداکثر تا ۲ درصد در نوسان بوده است و این در حالی است که سهم بخش بازرگانی اغلب در حدود ۳۰ تا ۵۰ درصد کل تسهیلات دولتی را به خود اختصاص داده است البته از سال ۱۳۷۴ به بعد سهم بخش بازرگانی کاهش یافته و سهم بخش صنعت و معدن افزایش یافته است. بدهی بخش دولتی نیز از ۱۲۱ میلیارد ریال در سال ۱۳۷۴ به ۲۸۱۰ میلیارد ریال در سال ۱۳۷۷ یعنی ۲۳ برابر افزایش یافته است. همچنین ارقام مندرج در جداول فوق نشانگر این مطلب است که دولت به بخش کشاورزی از لحاظ تخصیص اعتبارات بخش دولتی کمتر توجه داشته است و عدم حمایت دولت (در ارتباط با تسهیلات دولتی) از این بخش را نیز می‌توان یک عامل در کاهش سهم بخش کشاورزی در GDP دانست. البته اعتبارات بخش غیردولتی به این بخش از ۱۸/۷ درصد در سال ۱۳۷۴ به حدود ۲۲ درصد در سال ۱۳۷۷ افزایش یافته است. مقایسه مصوب و عملکرد اعتبارات و تسهیلات اعطایی بانک‌ها به بخش‌های مختلف اقتصادی در جدول شماره (۶) ضمیمه منعکس می‌باشد.

۳- مقایسه تسهیلات پرداختی (بانک‌های سپه، ملی، ملت و صادرات) به بخش دولتی و غیردولتی

مقایسه درصد پرداختی تسهیلات به بخش‌های دولتی و غیردولتی توسط چهار بانک (واحد: درصد)

سال	۱۳۷۳	۱۳۷۴	۱۳۷۵	۱۳۷۶	۱۳۷۷
سپه	۲۲	۲۳/۴	۲۵/۶۳	۳۳/۲۵	۳۴/۱
ملی	۶۶/۳	۶۱/۳	۶۰/۸	۶۲/۷	۶۴/۴
ملت	۱۱	۱۵/۳	۲۰/۴	۲۴/۴	۲۶/۲
صادرات	۱۲/۴	۱۰/۸	۱۱	۲۰/۲	۲۶/۱
سپه	۷۸	۷۶/۶	۷۴/۳۷	۶۶/۷۵	۶۵/۹
ملی	۳۳/۷	۳۸/۷	۳۹/۲	۳۷/۳	۳۵/۶
ملت	۸۹	۸۴/۷	۷۹/۶	۷۵/۶	۷۳/۸
صادرات	۸۷/۶	۸۹/۲	۸۹	۷۹/۸	۷۳/۹

بر اساس جدول فوق تسهیلات و اعتبارات اعطایی به بخش دولتی از سال ۱۳۷۵ توسط چهار بانک مذکور مرتباً در حال افزایش بوده است و سهم بخش غیردولتی از تسهیلات اعطایی این چهار بانک از سال ۱۳۷۵ مرتباً در حال کاهش بوده است. در بین این چهار بانک، بانک ملی بیشترین اعتبارات را به بخش دولتی اعطا می‌کند. در این بین جهش در پرداخت تسهیلات اعطایی بانک صادرات به بخش دولتی در سال ۱۳۷۶ قابل توجه می‌باشد. همان‌گونه که پیداست در سال ۱۳۷۵ در حدود ۱۱ درصد از تسهیلات اعطایی بانک صادرات به بخش دولتی پرداخت شده است در صورتی که در سال ۱۳۷۶ این رقم به بیش از ۲۰ درصد بالغ گردیده است.

لازم به توضیح است که تسهیلات اعطایی بانک ملی به بخش دولتی شامل تسهیلات تکلیفی بخش دولتی و همچنین تسهیلات پرداختی به سایر بانک‌ها نیز می‌باشد.

۴- مقایسه تسهیلات اعطایی بانک‌های صادرات، ملی، ملت و توسعه صادرات به بخش‌های اقتصادی
جدول شماره ۷، ۸، ۹ و ۱۰ ضمیمه و نمودارهای شماره ۱۳، ۱۴، ۱۵ و ۱۶ ضمیمه، میزان تسهیلات اعطایی این چهار بانک در سال‌های ۱۳۷۴-۱۳۷۷ به بخش‌های مختلف اقتصادی را نشان می‌دهد.

بر اساس جدول شماره ۷ ضمیمه و نمودار شماره ۱۳ ضمیمه بانک ملت در طی این سال‌ها به طور متوسط بیشترین اعتبارات را به بخش صنعت و معدن و کمترین اعتبارات را به بخش‌های صادرات و کشاورزی اعطا نموده است.

بر اساس جدول شماره ۸ ضمیمه و نمودار شماره ۱۴ ضمیمه بانک ملی در طی این سال‌ها به طور متوسط بیشترین اعتبارات را به بخش صنعت و معدن و کمترین اعتبارات را به بخش‌های صادرات و کشاورزی اعطا نموده است.

بر اساس جدول شماره ۹ ضمیمه و نمودار شماره ۱۵ ضمیمه بانک صادرات در طی این سال‌ها به طور متوسط بیشترین اعتبارات را به بخش صنعت و معدن و کمترین اعتبارات را به بخش صادرات و کشاورزی اعطا نموده است.

بر اساس جدول شماره ۱۰ ضمیمه و نمودار شماره ۱۶ ضمیمه بانک توسعه صادرات به طور متوسط بیشترین اعتبارات را به بخش صنعت و معدن و کمترین اعتبارات را به بخش کشاورزی اعطا نموده است. خلاصه این که چهار بانک مورد بررسی بیشترین اعتبارات را به بخش صنعت و معدن اعطا نموده‌اند. حال با این وجود جای سؤال است که آیا ارزش افزوده‌ای که بخش صنعت و معدن در تولید ناخالص داخلی ایجاد می‌کند، بیش از بخش کشاورزی است؟

بند (ج) و تسهیلات تکلیفی در لایحه بودجه سال ۱۳۷۹: در بند (ج) تبصره ۳ افزایش سقف مانده تسهیلات تکلیفی بانک‌ها در سال ۱۳۷۹ با رعایت سایر تکالیف ۵۴۰۰ میلیارد ریال تعیین شده است که نسبت به همین قلم در بودجه سال ۱۳۷۸ حدود ۱۰ درصد کاهش یافته است که البته این تصمیم در چارچوب سیاست مندرج در برنامه سوم توسعه اقتصادی می‌باشد. در ضمن سهم بخش خصوصی از این افزایش ۷۰ درصد و سهم بخش دولتی از این افزایش ۳۰ درصد تعیین شده است که نسبت به سال ۱۳۷۸ سهم بخش خصوصی افزایش و سهم بخش دولتی کاهش یافته است. البته طی سال‌های گذشته مرتباً این نسبت به نفع بخش خصوصی تغییر یافته است ولی هیچ‌گاه در سال‌های گذشته سهم اعتبارات بخش خصوصی کامل پرداخت نشده است. ضمن آن که بخش خصوصی که بخش عمده‌ای از این تسهیلات را به خود اختصاص می‌دهد

چندان هم خصوصی به نظر نمی‌رسد و اغلب شرکت‌های بزرگ و مادر که خصوصی تلقی شده‌اند وابسته به نهادها و ارگان‌های دولتی یا وابسته به دولت می‌باشند. در ضمن در همین بند (ج) آمده است که ۶۰ درصد از سهم بخش‌های تعاونی و خصوصی باید به منظور اهداف اشتغال‌زایی باشد که در این رابطه نحوه کارکرد و چگونگی نظارت بر آن معین نشده است.

بند (ه): طبق لایحه بودجه سال ۱۳۷۹ همانند قوانین بودجه سال‌های قبل شرکت‌های دولت تحت هیچ عنوان مجاز نیستند به جز سهم مذکور در این تبصره از نظام بانکی کشور مبادرت به دریافت تسهیلات تکلیفی دیگری بنمایند و پرداخت تسهیلات مصوب سال ۱۳۷۹ هم منوط به بازپرداخت اقساط تسهیلات قبلی سررسید شده آنها می‌باشد.

بند (ح) تبصره ۳: طبق بند (ح) نظام بانکی کشور مکلف است در سال ۱۳۷۹ به تعداد ۵۰۰۰ نفر از آزادگان تسهیلات مسکن اعطا نماید این بند در تبصره (۳) قوانین بودجه سال ۱۳۷۸ نیز آمده است.

تبصره ۲۹: یکی دیگر از تبصره‌های مرتبط با نظام بانکی در لایحه بودجه سال ۱۳۷۹ و همچنین سال‌های قبل تبصره ۲۹ می‌باشد که البته نکات بسیار مشترکی در تبصره ۲۹ لایحه بودجه سال ۱۳۷۹ با سال‌های ۱۳۷۷ و ۱۳۷۸ وجود دارد. در بند (الف) این تبصره بانک مرکزی جمهوری اسلامی ایران موظف شده است به منظور حفظ نظام تعهدات ارزی کشور و حفظ توان و تعادل در تراز پرداخت‌های ارزی طی سال ۱۳۷۹ مقررات زیر را در چارچوب قانون پولی و بانکی کشور و سیاست‌های پولی و ارزی و ایفای تعهدات خارجی رعایت نماید.

بند (ب) تبصره ۲۹: به بانک مرکزی جمهوری اسلامی ایران اجازه داده می‌شود از محل درآمدهای ارزی صادرات نفت خام و فرآورده‌های نفتی و میعانات گازی در سال ۱۳۷۹ تا معادل حدود ۱۳ میلیارد دلار را با رعایت مفاد این تبصره و صرفاً به میزان درآمدهای حاصله تعهد یا پرداخت نماید و در صورت افزایش درآمد ارزی حاصل از صادرات نفت خام، پس از پرداخت ۸۶۹ میلیون دلار بابت بازپرداخت تعهدات ارزی، وجوه ارزی مازاد و همچنین مازاد درآمد ارزی سال ۱۳۷۸ را براساس نرخ واریزنامه به فروش رسانده و به حساب خاصی در خزانه واریز می‌نماید و جهت امور زیر اختصاص می‌دهد:

۱- ۳۰۰۰ میلیارد ریال برای پرداخت بخشی از مابه‌التفاوت نرخ ارز به دستگاه‌های اجرایی که نرخ ارز اختصاصی به آنها در سال ۱۳۷۹ نسبت به سال ۱۳۷۸ افزایش می‌یابد؛

۲- ۳۰۰۰ میلیارد به صورت وجوه اداره شده برای امور تولیدی از طریق بانک‌های تخصصی؛

۳- ۵۰۰ میلیارد جهت پرداخت مطالبات سازمان بازنشستگی و تأمین اجتماعی جهت سرمایه‌گذاری؛

۴- ۲۳۰۰ میلیارد ریال جهت پرداخت دیون و تعهدات دولت به بانک‌های تجاری و تخصصی؛

۵- ۸۰۰ میلیارد ریال برای افزایش سرمایه بانک توسعه صادرات.

جمع کل مبلغ اختصاصی به امور فوق معادل ۹۶۰۰ میلیارد ریال می‌باشد که البته پیامدهای ناشی از صرف این مبلغ بر روی حجه نقدینگی و تورم قابل توجه می‌باشد.

بند (ج) تبصره ۲۹: براساس این بند در سال ۱۳۷۹ جریان ریالی بازپرداخت تعهدات خارجی باید از طریق زیر انجام گیرد:

۱- مابه‌التفاوت در یافتی بابت اعتبارات اسنادی گشایش یافته بانرخ‌های کمتر از نرخ ارز شناور در سال‌های قبل برای واردات کالاهای سرمایه‌ای تولیدی؛

۲- معادل وجوه دریافتی بابت پیش دریافت اعتبارات اسنادی سال ۱۳۷۹؛

بند (ط): در سال ۱۳۷۹ هرگونه فعالیت تجاری اعم از خرید و فروش کالاهای داخلی و خارجی و صدور و ورود آن توسط دستگاه‌ها، وزارتخانه‌ها، شرکت‌های دولتی و نهادهایی که شمول قانون بر آنها مستلزم ذکر نام است و مشمولان ماده (۴) قانون محاسبات عمومی کشور که فعالیت بازرگانی جزو وظایف آنها نیست بدون تأیید وزارت بازرگانی و تصویب هیئت وزیران ممنوع است.

بند (ز): در اجرای ماده (۸۶) برنامه سوم به دولت اجازه داده می‌شود با رعایت نکاتی (مندرج در لایحه) نسبت به تأمین و تضمین منابع مالی خارجی به میزان سه میلیارد دلار اقدام نماید. در ضمن اجازه استفاده از تسهیلات به روش بیع متقابل تبصره‌های ۲۹ قوانین بودجه سال‌های ۱۳۷۷ و ۱۳۷۸ با شرایط مصوب در سال ۱۳۷۹ به قوت خود باقی است. همچنین بانک مرکزی جمهوری اسلامی ایران مکلف است گزارش عملکرد این بند را هر سه ماه یک بار به کمیسیون‌های ذی ربط مجلس شورای اسلامی اعلام دارد. در ضمن در بند (و) بند (ز) به بانک کشاورزی اجازه داده می‌شود به منظور توسعه تولید و طرح‌های بخش کشاورزی تا سقف مبلغ دو بیست میلیون دلار از اعتبارات این تبصره از بانک‌ها و مؤسسات خارجی اعتبار دریافت نماید.

بند (م): دولت مکلف است (نه بانک مرکزی؟) نرخ فروش ارز را به نحوی تنظیم نماید تا ضمن تأمین نیازهای ضروری مواد اولیه و قطعات یدکی صنایع و کالاهای سرمایه‌ای و واسطه‌ای و دیگر نیازهای اساسی جامعه و تأمین ارز کالاهایی که موجب افزایش تولید کالاهای صادراتی یا جایگزینی کالاهای وارداتی می‌گردد درآمد موضوع ردیف ۲۱۰۱۰۴ قسمت سوم این قانون نیز تحقق یابد. (در اینجا یک سؤال قابل طرح است و آن این که تعیین نرخ ارز وظیفه بانک مرکزی است یا دولت؟).

بند (ن): بانک مرکزی جمهوری اسلامی ایران مکلف است تسویه ریالی ارزهای واگذاری به اشخاص حقیقی و حقوقی را به نحوی عمل نماید که در زمان ترخیص کالا طبق ضوابط و مقررات با ذی نفع اعتبارات اسنادی تسویه حساب کامل نماید، هرگونه تغییر قانونی قیمت ارز بعد از آن هیچ تعهد و مسئولیتی برای ذی نفع نخواهد داشت.

بند (س): دولت مکلف است سیاست‌های ارزی را طوری منظم نماید که بانک‌ها بتوانند حساب‌های ارزی داخلی و خارجی افتتاح نمایند و سپرده‌های ارزی داخلی و خارجی را جذب کنند.

بند (ف): به بانک‌های صنعت و معدن و کشاورزی اجازه داده می‌شود نسبت به تأمین منابع مالی خارجی تا مبلغ یک صد میلیون دلار (معلوم نیست که به هر یک از این دو بانک یا مجموعاً به هر دو بانک) را از طریق خط اعتباری برای خرید ماشین‌آلاتی که صرفاً تولیدات صادراتی دارند و همچنین ماشین‌آلات مکانیزاسیون کشاورزی اقدام نموده و با اخذ وثیقه صرفاً از دارایی‌های ثابت و با اعمال کنترل بر حساب‌های مالک این گونه طرح‌ها (چگونه؟) بازپرداخت اقساط وام‌های مذکور را به صورت ارزی ضمانت نمایند.

نتیجه‌گیری و پیشنهادات

اغلب تبصره‌های لایحه بودجه سال ۱۳۷۹ با بودجه سال‌های گذشته از لحاظ شکلی و محتوا تفاوت‌های اساسی ندارد. سهم بخش شرکت‌های دولتی و بانک‌ها از کل بودجه کشور ۲۱۲/۹ میلیارد ریال بوده است. اگرچه در لایحه بودجه ۱۳۷۹ تسهیلات تکلیفی حدود ۱۰ درصد کاهش یافته است لکن ترتیبات شفاف و خاصی برای سوق و هدایت اعتبارات بانکی به بخش‌های تولیدی دیده نشده است. با آن که کشور در وضعیت تورم رکودی می‌باشد سیاست خاصی برای این نوع تورم ملحوظ نظر واقع نگردیده است. اگرچه

- سهم بخش خصوصی از اعتبارات بانک‌ها افزایش یافته است ولی میزان تعیین شده کافی برای پر کردن شکاف بین نقدینگی و بدهی بخش خصوصی نمی‌باشد و تا این فاصله عمیق بین نقدینگی بخش خصوصی و بدهی بخش خصوصی موجود باشد سیاست‌های دولت در کنترل نرخ تورم بی‌اثر خواهد ماند.
- دولت به بخش کشاورزی از لحاظ تخصیص اعتبارات بخش دولتی کمتر توجه داشته است؛
 - بدهی بخش دولتی از سال ۱۳۷۴ تا ۱۳۷۷ در حدود ۲۳ برابر افزایش یافته است؛
 - علی‌رغم حد تعیین شده در قوانین پولی و بانکی کشور در خرید ساختمان و دارایی‌های ثابت (۳۰ درصد سرمایه و اندوخته‌ها)، بانک‌ها قادر به رعایت محدودیت مندرج در قوانین مربوطه نبوده‌اند؛
 - لازم است نیازهای شرکت‌های بزرگ از طریق اوراق مشارکت و پیش فروش آن تأمین گردد و سهم اعتبارات این شرکت‌ها به صنایع کوچک کارگاهی اختصاص یابد؛
 - نقدینگی باید به اندازه‌ای که تولید ناخالص داخلی کشور رشد پیدا می‌کند و به میزانی که کالا یا خدمات افزایش می‌یابد رشد نماید، متأسفانه در طول برنامه اول و دوم هیچ‌گاه رشد نقدینگی مطابق با رشد تولید ناخالص داخلی نبوده است و بانک مرکزی قادر به کنترل آن در حد مصوبات مجلس نشده است و به همین دلیل کنترل و مهار نرخ تورم میسر نبوده است؛
 - موقتاً اعتبارات بانک‌ها در بخش بازرگانی (به جز واردات و صادرات) کلاً محدود گردد و فرهنگ تسهیلات پیش فاکتور و فاکتور سازی منتفی گردد؛
 - اجازه تأسیس بانک‌های خصوصی و مختلط خارجی داده شود؛
 - سودآوری بانک‌ها مورد عنایت قرار گیرد و چنانچه بانکی حداقل به میزان تورم به سپرده‌گذاران خود سود ندهد و به میزان نرخ تورم نسبت به سرمایه خود سود نداشت در مجلس مورد سؤال قرار گیرد (البته ناگفته نماند که این امر منوط به آزاد بودن بانک‌ها در امر اعطاء تسهیلات و دریافت سپرده‌ها می‌باشد)؛
 - بانک‌ها در ارتباط با مالیات گله‌مند هستند به دلیل این که وزارت دارایی روی درآمدهایی که وصول نشده‌اند و وام‌های تکلیفی بدون توجه به مطالبات معوق مالیات اخذ می‌نماید. (به طور موردی، بانک مرکزی تسهیلات خود را بدون کارمزد به دولت پرداخت می‌نماید، به دلیل این که در یک مقطعی این کارمزد در حساب سود و زیان بانک مرکزی تجلی می‌یافت و وزارت دارایی بر آن مالیات می‌بست، از طرفی در کلیه سال‌های پس از انقلاب دولت با کسری بودجه مواجه بوده و تا سال ۱۳۷۰ بخش اعظم آن از طریق استقراض از بانک مرکزی تأمین می‌گردیده است، اما در هنگام سررسید بدهی‌های دولتی، دولت ناتوان از پرداخت بدهی خود به بانک مرکزی می‌شده است، علی‌رغم این بانک مرکزی برای سود و کارمزدی که از دولت دریافت نکرده است می‌باید که مالیات پردازد، به همین لحاظ بانک مرکزی تصمیم گرفت که اعتبارات را بدون لحاظ نمودن کارمزد به دولت اعطاء نماید، تا حداقل مالیات کارمزد دریافت نشده را نپردازد)؛
 - مطالبات و سود بانک‌ها از بخش دولتی علی‌رغم تأکید در قوانین بودجه پرداخت نشده است؛
 - پیشنهاد می‌شود که عقد مضاربه و اعطای تسهیلات در امر بازرگانی داخلی (به جز واردات و صادرات) به مدت یک سال متوقف گردد و اعتبارات بانکی به بخش‌های دیگر به ویژه صنایع کوچک و کارگاهی اختصاص یابد؛
 - بانگش به عملکرد کسری بودجه دولت و مقایسه عملکرد با اهداف برنامه‌های توسعه اقتصادی و میزان استقراض دولت از سیستم بانکی مشاهده می‌شود که کسری بودجه دولت از آن چه در برنامه‌ها به

تصویب رسیده است بیشتر بوده است. ضمن آن که در سال‌های برنامه دوم اعتبارات مورد نیاز پروژه‌های عمرانی که ماهیتاً باید از بودجه عمرانی دولت تأمین گردند توسط بانک‌ها تأمین شده‌اند و در کسری بودجه نمایان نکرده‌اند. برای مثال از پروژه‌های مربوط به پتروشیمی، برق رسانی، اتوبان‌ها و مترو می‌توان نام برد که در اغلب این پروژه‌ها منابع بانک‌ها (که حداکثر سپرده سرمایه‌گذاری ۵ساله می‌باشد) تا ۱۵ سال نیز درگیر خواهد شد؛

- چون اعتبارات تکلیفی و میزان تسهیلات درخواستی شرکت‌های بزرگ بخش عمده‌ای از ظرفیت اعطای تسهیلات بانک‌ها را اشغال می‌نمایند لذا بانک‌ها نمی‌توانند به سمت فعالیت‌های سوده و پر بازده حرکت نمایند. بدین سبب پیشنهاد می‌گردد فقط بانک مرکزی عهده دار پرداخت تسهیلات تکلیفی گردد؛
- یکی از مسائل و معضلات اساسی سیستم بانکی ضعف در نظارت و کنترل بر اعطای تسهیلات می‌باشد لذا لازم است طرح‌ها و اعتبارات کلان نظارت شده پرداخت گردند؛
- پیشنهاد می‌شود بانک‌ها از ردیف بودجه دولتی خارج و مستثنی گردند و از سایر ضوابط دست و پاگیر دولتی و سقف‌های محدودکننده معاف شوند تا بتوانند کارآمدتر و فعال‌تر از گذشته حرکت نمایند، زیرا بانک‌ها چون مبتنی بر سرمایه هستند اگر خارج از ضوابط دولتی فعالیت کنند قادر خواهند بود با ابتکارات و انتقال تکنولوژی جدید خدمات بانکی و استفاده از قدرت تبلیغاتی در جذب مشتریان کوشا باشند و راه‌های فعالیت جدیدی را بیابند؛

جدول ضمیمه

جدول ۱- مقایسه عملکرد و مصوب حجم نقدینگی واحد: میلیارد ریال

سال	۱۳۷۳	۱۳۷۴	۱۳۷۵	۱۳۷۶	۱۳۷۷	۱۳۷۸	رشد مصوب در هر سال
مصوب	۵۳۸۵۸/۲	۶۰۵۹۰/۴	۶۸۱۶۴/۲	۷۶۶۸۴/۸	۸۶۲۷۰/۴	۹۶۸۴۵/۳	۱۲/۵
عملکرد	۶۱۸۴۳/۹	۸۵۰۷۲/۲	۱۱۶۵۵۲/۶	۱۳۴۴۳۲/۵	۱۷۰۷۴۰		
رشد عملکرد	۲۸/۵	۳۷/۶	۳۷	۱۵/۲	۲۷/۱		

جدول ۲- مقایسه عملکرد و مصوب پایه پولی واحد: میلیارد ریال

سال	۱۳۷۳	۱۳۷۴	۱۳۷۵	۱۳۷۶	۱۳۷۷	۱۳۷۸	رشد مصوب در هر سال
مصوب	۱۹۷۸۹/۹	۲۲۲۶۳/۶	۲۵۰۴۶/۵	۲۸۱۷۷/۳	۳۱۶۹۹/۴	۳۵۵۸۵/۳	۱۲/۵
عملکرد	۲۳۹۳۵/۲	۳۴۴۰۱/۲	۴۷۳۴۳/۲	۵۲۵۱۳/۵	۶۸۲۹۶		
رشد عملکرد		۴۳/۷	۳۷/۶	۱۰/۹	۳۰		

جدول ۳- مقایسه شاخص بهای کالاها و خدمات مصرفی در مناطق شهری (واحد: درصد)

سال	۱۳۷۳	۱۳۷۴	۱۳۷۵	۱۳۷۶	۱۳۷۷	۱۳۷۸
عملکرد	۳۵/۲	۴۹/۴	۲۳/۲	۱۷/۳	۲۰	

نرخ مصوب براساس برنامه دوم ۱۲.۵ درصد در هر سال پیش‌بینی شده است.

جدول ۴- مقایسه نقدینگی بخش خصوصی و بدهی بخش خصوصی

(واحد: میلیارد ریال)

۱۳۷۷	۱۳۷۶	۱۳۷۵	۱۳۷۴	۱۳۷۳	۱۳۷۲	۱۳۶۷	۱۳۶۱	پایان برنامه عمرانی پنجم ۱۳۵۶	پایان برنامه عمرانی چهارم ۱۳۵۱	پایان برنامه عمرانی سوم ۱۳۴۶	پایان برنامه عمرانی دوم ۱۳۴۱	
۱۰۱۰۰۳۹	۱۵۸۵۷۵	۶۱۴۳۹	۴۶۹۳۸۶	۳۷۷۱۹/۸	۳۰۵۷۴/۸	۷۴۷۹/۲	۳۴۸۴/۹	۱۸۶۸/۸	۳۶۴/۷	۱۴۲/۳	۶۱/۵	بدهی بخش خصوصی
۱۷۰۱۳۹۶	۱۳۴۳۱۲۵	۱۱۶۵۵۳۶	۸۵۰۷۲۲	۶۱۸۴۳۹	۴۸۱۳۵	۱۵۶۸۷/۶	۶۳۵۰/۷	۲۰۹۷	۳۹۹/۴	۱۴۴/۳	۶۸/۶	نقدینگی بخش خصوصی

جدول ۵- مقایسه حجم پول (M_۱) و نقدینگی بخش خصوصی با تولید ناخالص داخلی طی برنامه‌های عمرانی قبل و بعد از انقلاب

(میلیارد ریال)

سال	تولید ناخالص داخلی به نسبت عوامل «به قیمت‌های جاری» GDP	حجم پول M _۱	نسبت حجم پول به تولید ناخالص داخلی	نقدینگی بخش خصوصی M _۲	نسبت M _۲ به تولید ناخالص داخلی	سهم خالص بدهی‌های بخش دولتی از کل دارایی‌های بانکی (درصد)
پایان برنامه عمرانی دوم ۱۳۴۱	۳۳۵	۴۳/۸	۱۳	۶۸/۶	۲۰/۴	۷۳
پایان برنامه عمرانی سوم ۱۳۴۶	۵۰۵/۴	۷۷/۱	۱۵/۲	۱۴۴/۳	۲۸/۵	۹۶
پایان برنامه عمرانی چهارم ۱۳۵۱	۱۱۹۰/۲	۱۵۸۷	۱۳/۳	۳۹۹/۴	۳۳/۶	۱۰۵
پایان برنامه عمرانی پنجم ۱۳۵۶	۵۲۰/۸	۷۹۰/۵	۱۵/۲	۲۰۹۷	۴۰/۲	۶۸
۱۳۶۱	۱۰۶۲۱/۵	۳۴۸۳/۹	۳۲/۸	۶۳۵۰/۷	۶۰	۲۶۴
۱۳۶۷	۲۰۲۸/۸	۷۷۵۸/۱	۲۸/۷	۱۵۶۸۷/۶	۵۸	۳۷۵
۱۳۷۲	۹۳۵/۸	۲۲۴۱۲/۷	۲۴	۴۸۱۳۵	۵۱/۵	۲۳
۱۳۷۳	۱۳۰۹۷۶/۳	۳۰۴۳۱۸/۸	۲۳	۶۱۸۴۳۹	۴۷/۲	۲۳
۱۳۷۴	۱۸۶۱۲۴/۹	۴۰۹۶۷	۲۲	۸۵۰۷۲۲	۴۵/۷	۲۳
۱۳۷۵	۲۳۳۶۵۰/۶	۴۵۲۸۹/۶	۱۹/۳	۱۱۶۵۵۳۶	۴۹/۹	۲۸/۹
۱۳۷۶	۲۷۷۶۶۴/۸	۶۳۳۰۳/۷	۲۲/۸	۱۳۴۳۱۲۵	۴۸/۴	۲۴/۴
۱۳۷۷	۳۲۷۵۹۵/۷	۸۲۷۹۴/۱	۲۵/۳	۱۷۰۱۳۹۶	۵۲/۱	-

مأخذ: نماگرهای اقتصادی بانک مرکزی جمهوری اسلامی ایران.

جدول ۶- مقایسه عملکرد بانک‌ها در اعطای تسهیلات به بخش‌های اقتصادی در طی سال‌های برنامه با مصوب بخش غیر دولتی (درصد)

بخش‌های اقتصادی	۱۳۶۹	۱۳۷۰	۱۳۷۱	۱۳۷۲	۱۳۷۳	۱۳۷۴	۱۳۷۵	۱۳۷۶	۱۳۷۷
بخش کشاورزی	۲۰	۲۰	۲۰	۱۹	۱۹	۱۷	۲۵	۲۵	۲۷
صنعت و معدن	۳۷	۳۷	۳۷	۳۶	۳۶	۳۴	۲۹	۲۹	۲۹
مسکن و ساختمان	۳۲	۳۲	۳۲	۳۰	۳۰	۲۹	۳۳	۳۳	۳۳
بازرگانی خدمات و صادرات	۱۱	۱۱	۱۱	۱۵	۱۵	۱۷	۱۲	۱۲	۲۱
جمع	۱۰۰	۱۰۰	۱۰۰	۱۰۰	۱۰۰	۱۰۰	۱۰۰	۱۰۰	۱۰۰

م = مصوب
ع = عملکرد

جدول ۷- تسهیلات اعطایی بانک ملت به بخش های مختلف اقتصادی (درصد)

۱۳۷۷	۱۳۷۶	۱۳۷۵	۱۳۷۴	
۸/۲	۷/۸	۸	۸/۷	کشاورزی
۴۱/۳	۴۲/۶	۴۵/۸	۴۱/۳	صنعت و معدن
۲۳/۶	۲۵/۶	۲۳/۸	۲۷/۳	ساختمان و مسکن
۲۳/۷	۲۳/۸	۲۱/۵	۲۲/۶	بازرگانی و خدمات
-	-	-	-	متفرقه
۳/۲	۱/۲	۰/۹	۰/۱	صادرات
۱۰۰	۱۰۰	۱۰۰	۱۰۰	جمع

جدول ۸- تسهیلات اعطایی بانک ملی به بخش های مختلف اقتصادی (درصد)

۱۳۷۷	۱۳۷۶	۱۳۷۵	۱۳۷۴	
۵/۷	۵/۲	۵/۹	۷/۲	کشاورزی
۳۷/۲	۴۰/۱	۴۲/۶	۳۷/۵	صنعت و معدن
۲۰/۶	۲۰/۳	۱۹/۹	۲۰/۴	ساختمان و مسکن
۳۵/۶	۳۳/۱	۳۰	۳۳/۸	بازرگانی و خدمات
۰/۲۵	۰/۳۵	۰/۶	۰/۵	متفرقه
۰/۶۵	۰/۹۵	۱	۰/۶	صادرات
۱۰۰	۱۰۰	۱۰۰	۱۰۰	جمع

جدول ۹- تسهیلات اعطایی بانک صادرات به بخش های

(درصد)

مختلف اقتصادی

۱۳۷۷	۱۳۷۶	۱۳۷۵	۱۳۷۴	
۱۰/۶	۹/۶	۱۱/۱	۱۱	کشاورزی
۴۸/۳	۴۳/۵	۳۹/۶	۳۷/۹	صنعت و معدن
۲۴/۸	۲۷/۵	۳۰/۷	۳۲/۳	ساختمان و مسکن
۱۵/۶	۱۸/۴	۱۶/۷	۱۷/۲	بازرگانی و خدمات
-	-	-	-	متفرقه
۰/۷	۱	۱/۹	۱/۶	صادرات
۱۰۰	۱۰۰	۱۰۰	۱۰۰	جمع

جدول ۱۰- تسهیلات اعطایی بانک توسعه به بخش های

(درصد)

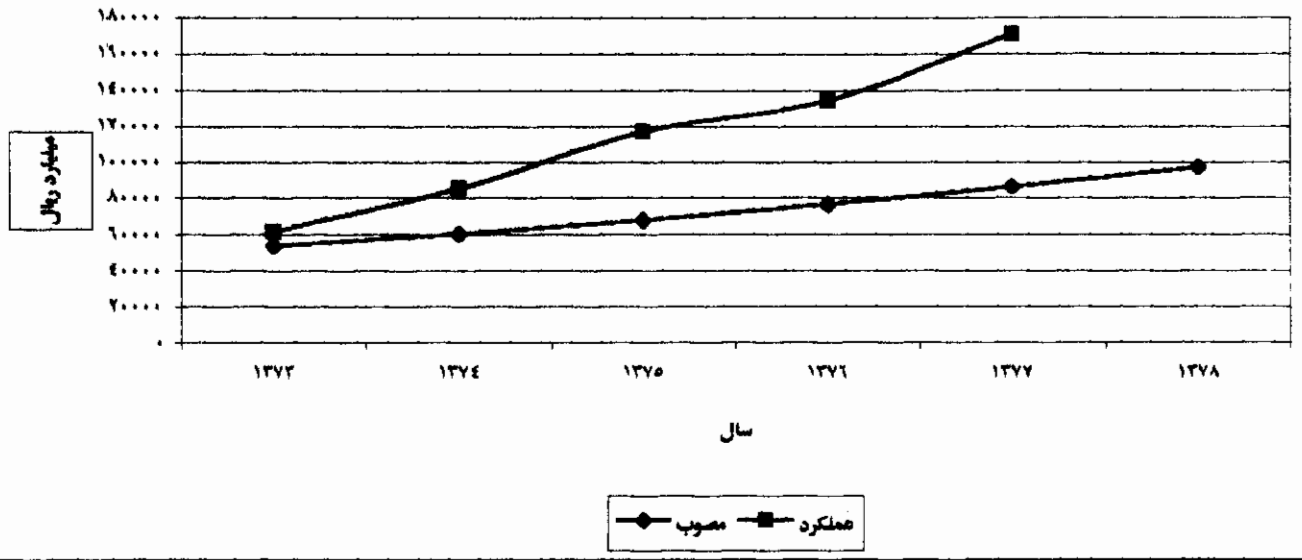
مختلف اقتصادی

۱۳۷۷	۱۳۷۶	۱۳۷۵	۱۳۷۴	
۱۰/۵	۱۰/۸	۱۹/۴	۲۲/۳	کشاورزی
۵۱/۷	۵۳/۷	۷۶/۵	۶۳/۵	صنعت و معدن
-	-	-	-	ساختمان و مسکن
-	-	-	-	بازرگانی و خدمات
-	-	-	-	متفرقه
۳۷/۸	۳۵/۵	۴	۱۴/۲	صادرات
۱۰۰	۱۰۰	۱۰۰	۱۰۰	جمع

معرفی نمودارهای ضمیمه

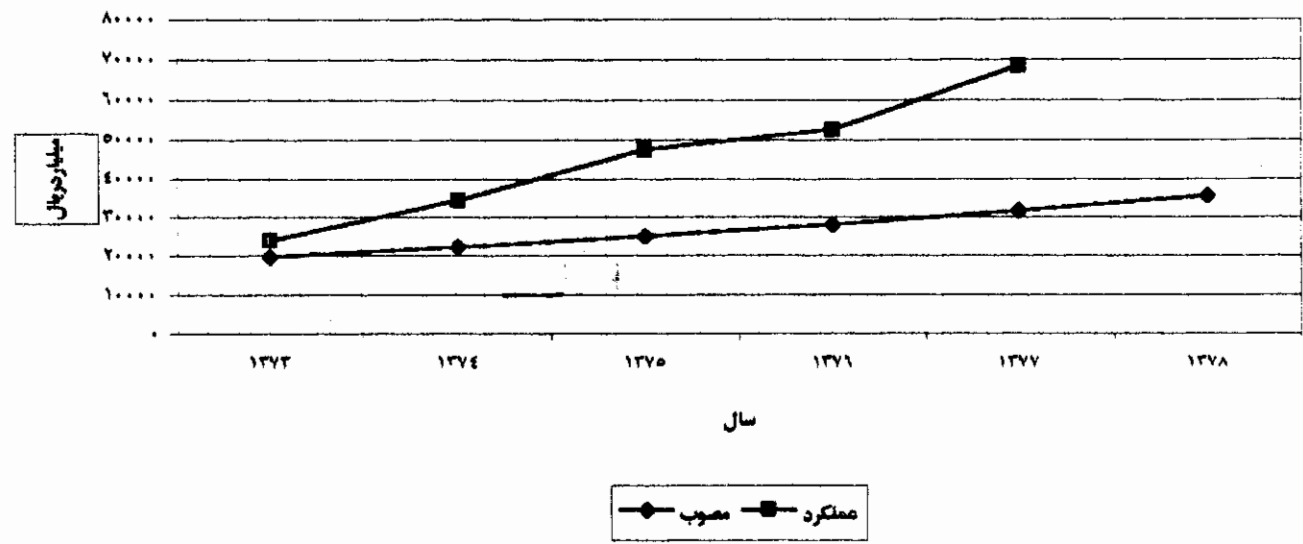
- نمودار (۱)، (۲)، (۳)، در متن گزارش توضیح داده شده اند.
- نمودار شماره (۴)، مربوط به مقایسه بودجه کلیه بانک ها در سه سال ۱۳۷۷ الی ۱۳۷۹ می باشد. لازم به توضیح است که نمودار مربوط به سال های ۱۳۷۸ و ۱۳۷۹ براساس آمار مندرج در لایحه بودجه و نمودار سال ۱۳۷۷ براساس آمار مندرج در قانون بودجه، ترسیم شده اند.
- نمودار شماره (۵)، (۶)، (۷) مربوط به مقایسه وضعیت بودجه تک تک بانک ها با یکدیگر می باشد.
- نمودار شماره (۸) بیانگر مالیات پرداختی هر بانک نسبت به درآمد بانک می باشد. آمارها از لایحه بودجه ۱۳۷۹ اقتباس شده است.
- نمودارهای شماره (۹)، (۱۰)، (۱۱)، (۱۲) مربوط به مقایسه نسبت تسهیلات اعطایی چهار بانک به منابع سپرده ای هر استان می باشد. بدین مفهوم که، هر استان در هر یک از بانک ها به چه میزان انواع سپرده، گذاشته است و در عوض هر استان از هر یک از چهار بانک مورد بررسی به چه میزان تسهیلات دریافت کرده است.
- نمودارهای (۱۳)، (۱۴)، (۱۵) و (۱۶) مربوط به مقایسه تسهیلات اعطایی، چهار بانک صادرات، توسعه صادرات، ملت و ملی به تفکیک بخش های مختلف اقتصادی است.

مقایسه مصوب و عملکرد حجم نقدینگی در سالهای مختلف

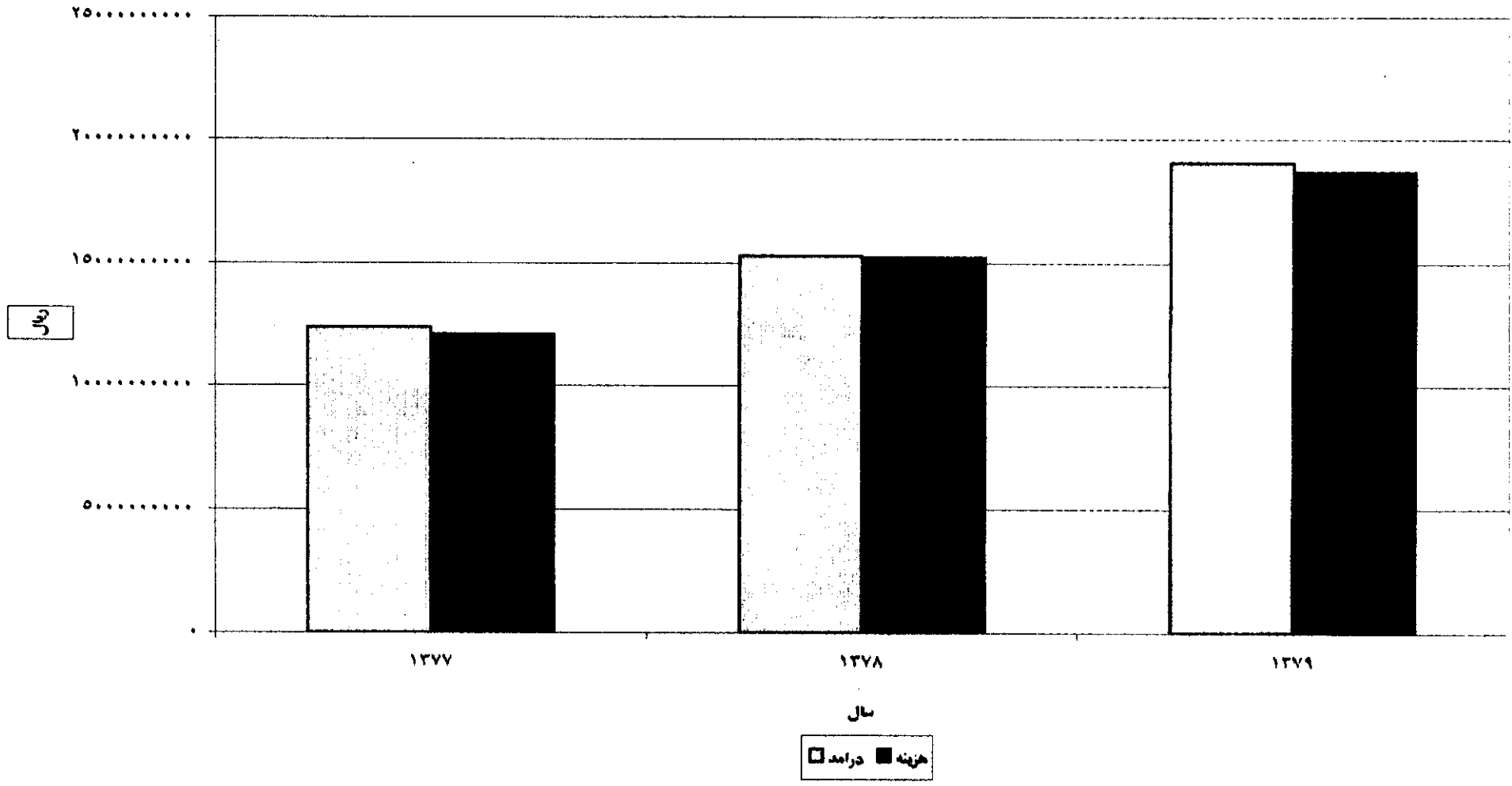
شماره شمای (۱) ←

مقایسه مصوب و عملکرد پایه پولی

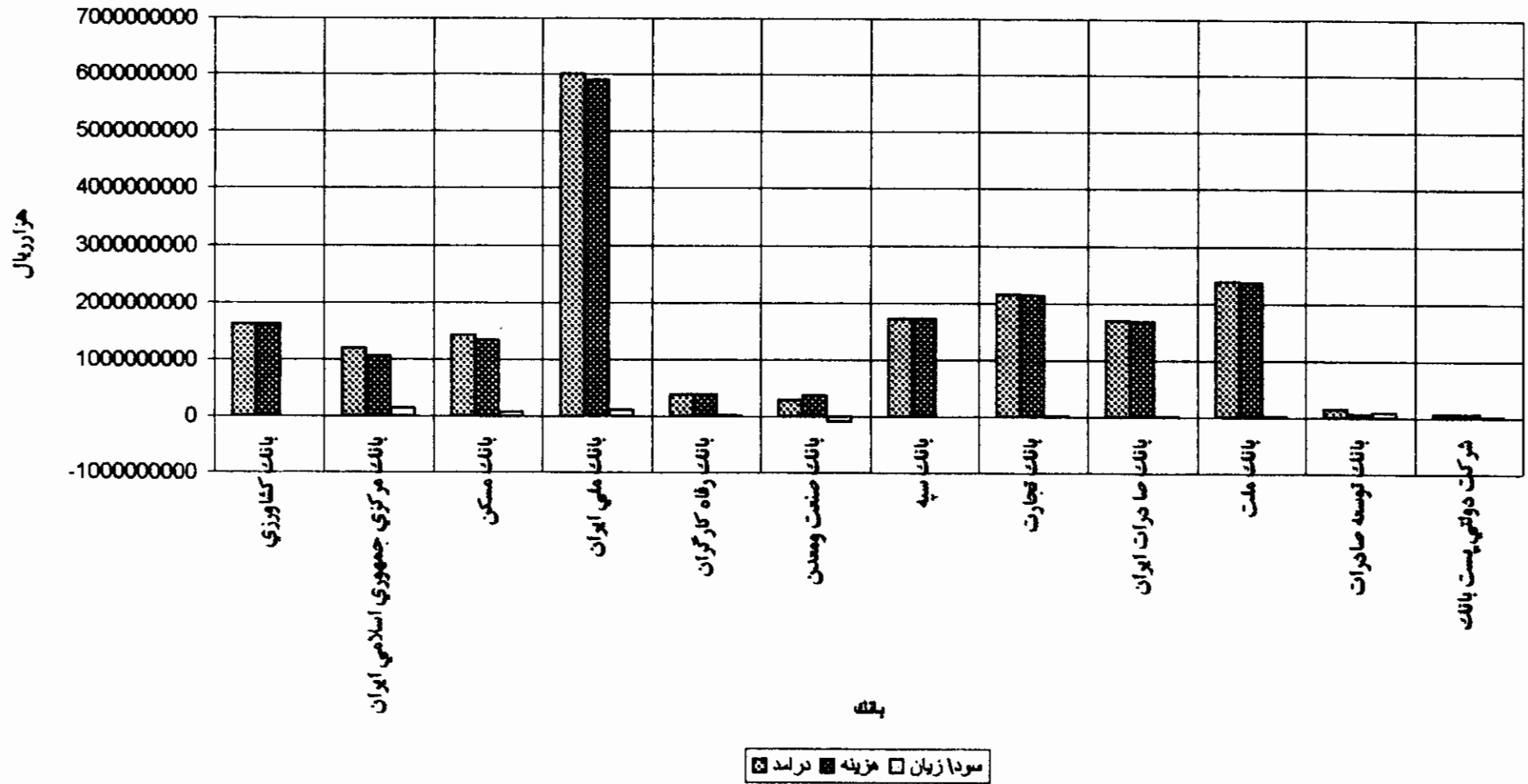

شماره شمای (۲) ←

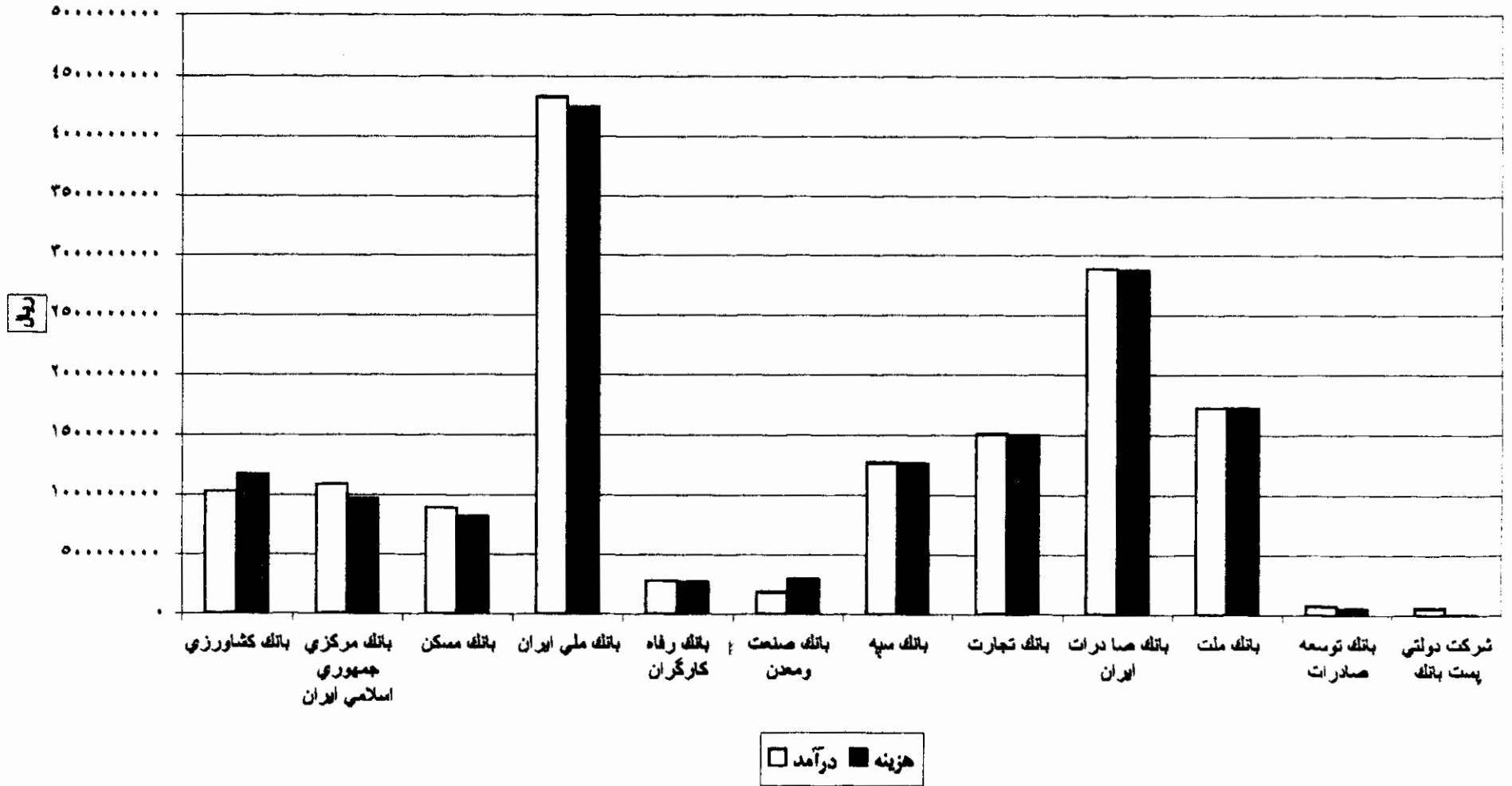
مقایسه بودجه بانکها

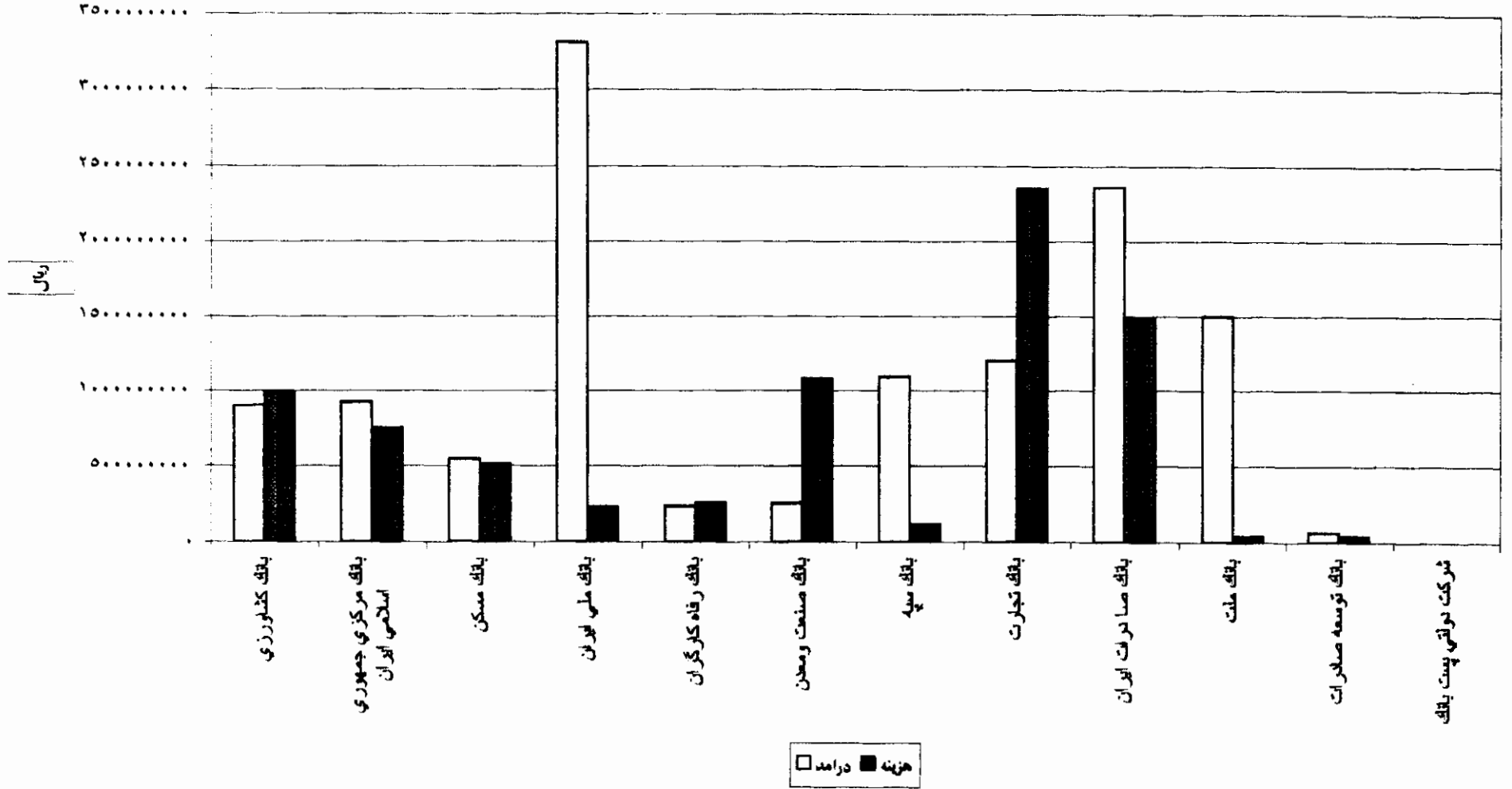
بودجه بانکها در سال ۱۳۷۹ - حسابهای جاری

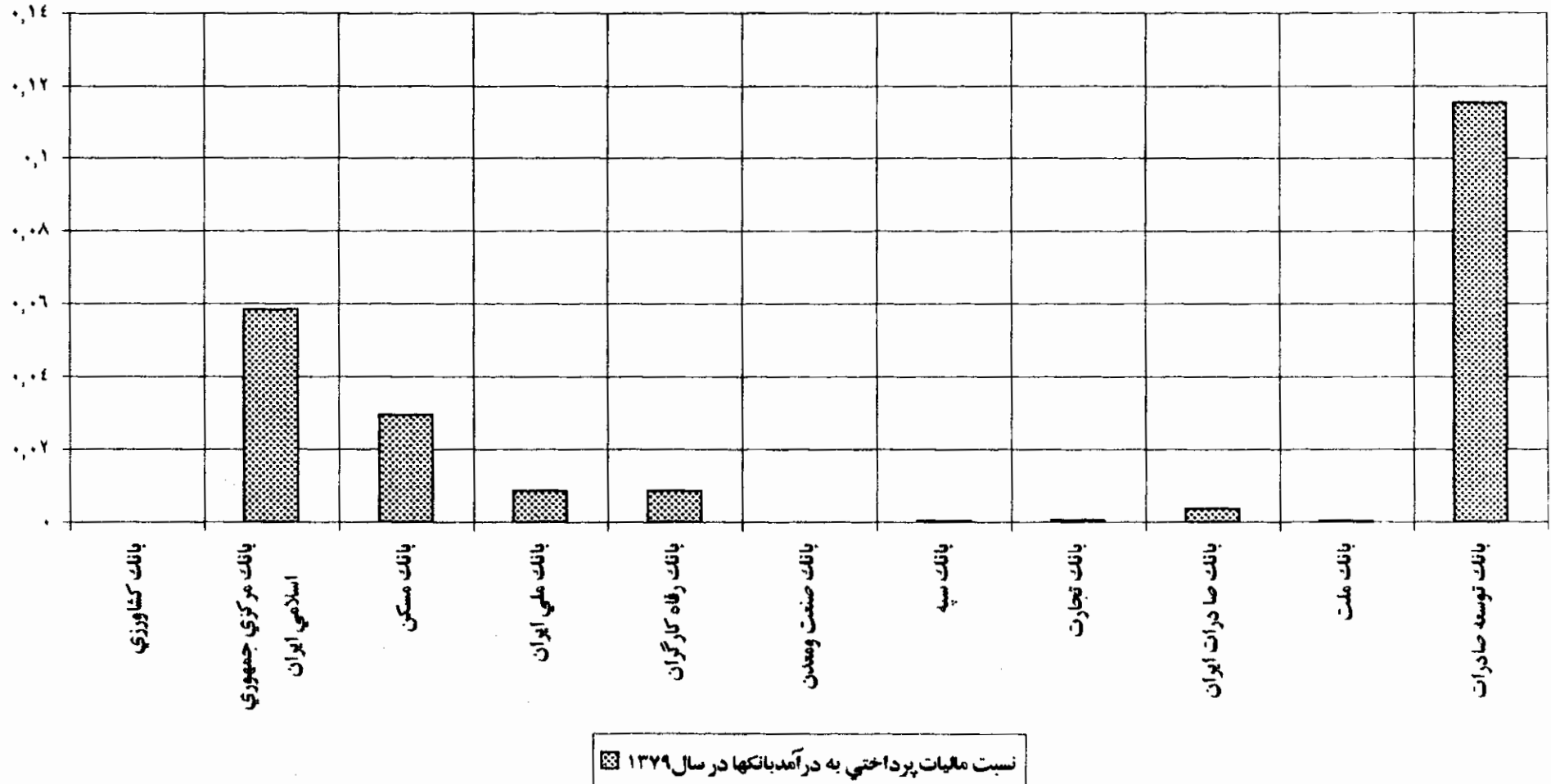
بودجه بانکها در سال ۱۳۷۸

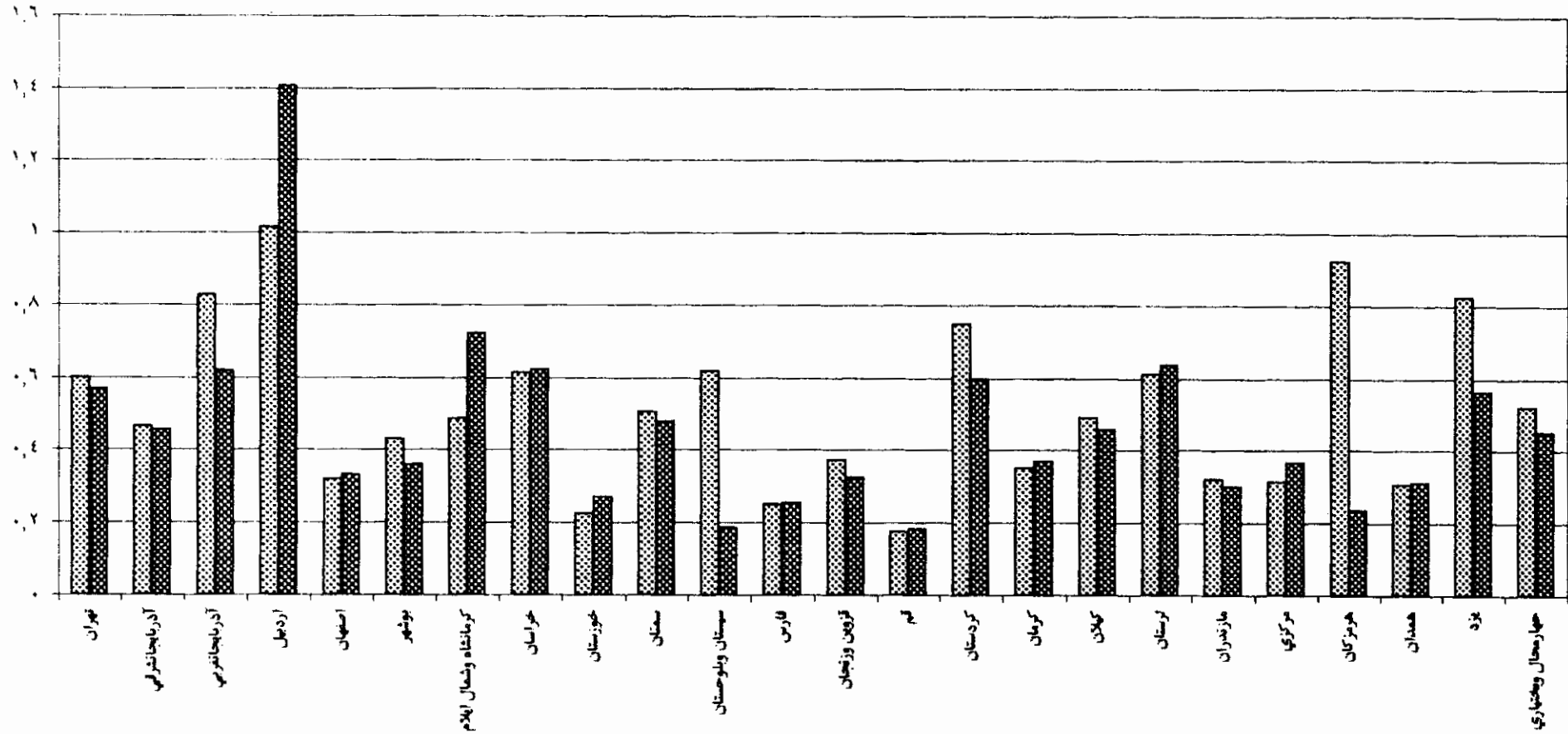
بودجه بانکها در سال ۱۳۷۷

نسبت مالیات پرداختی به درآمدبانکها در سال ۱۳۲۹

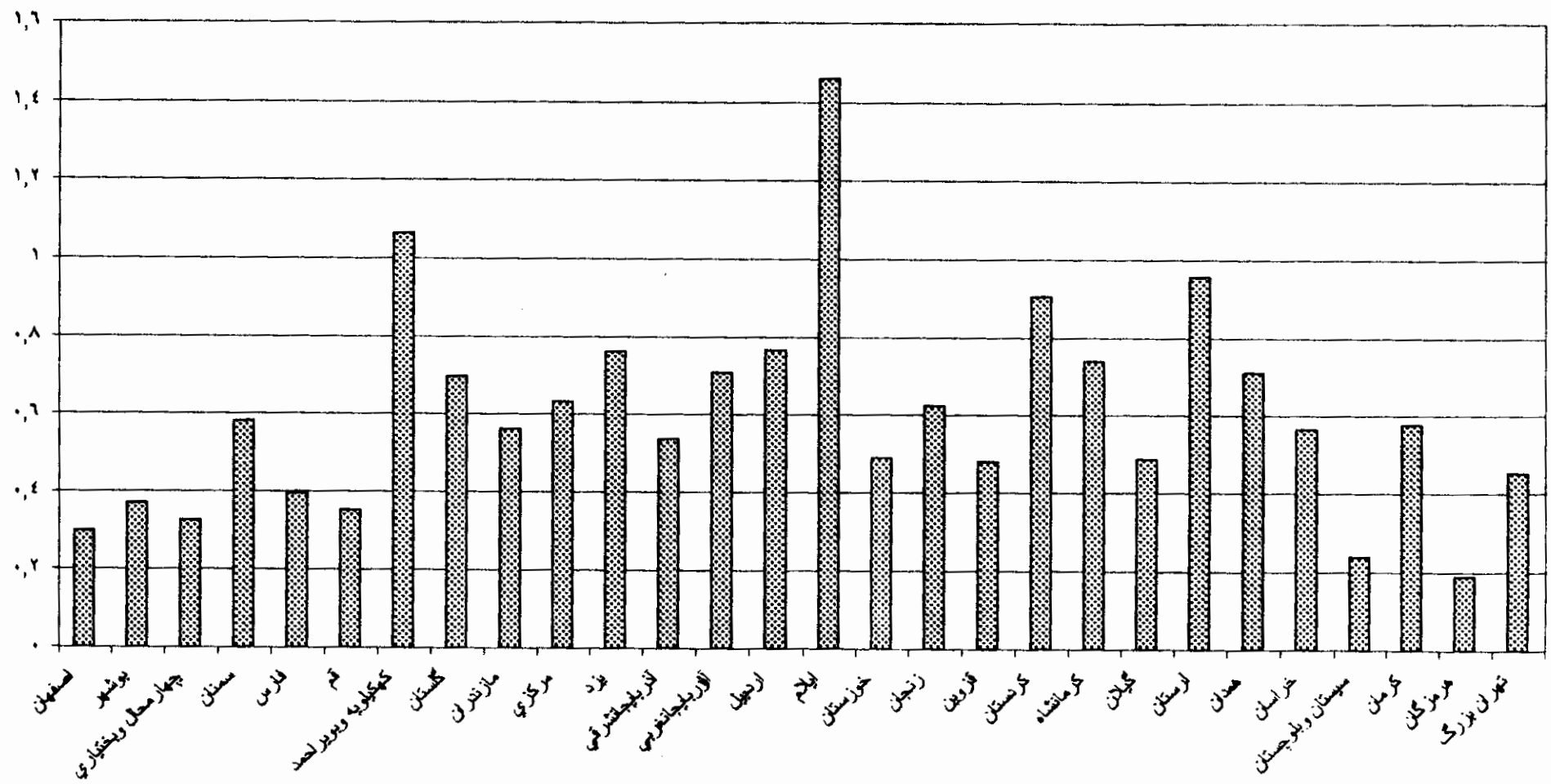

نسبت تسهیلات اعطایی به منابع سپرده ای هر استان در بانک سپه

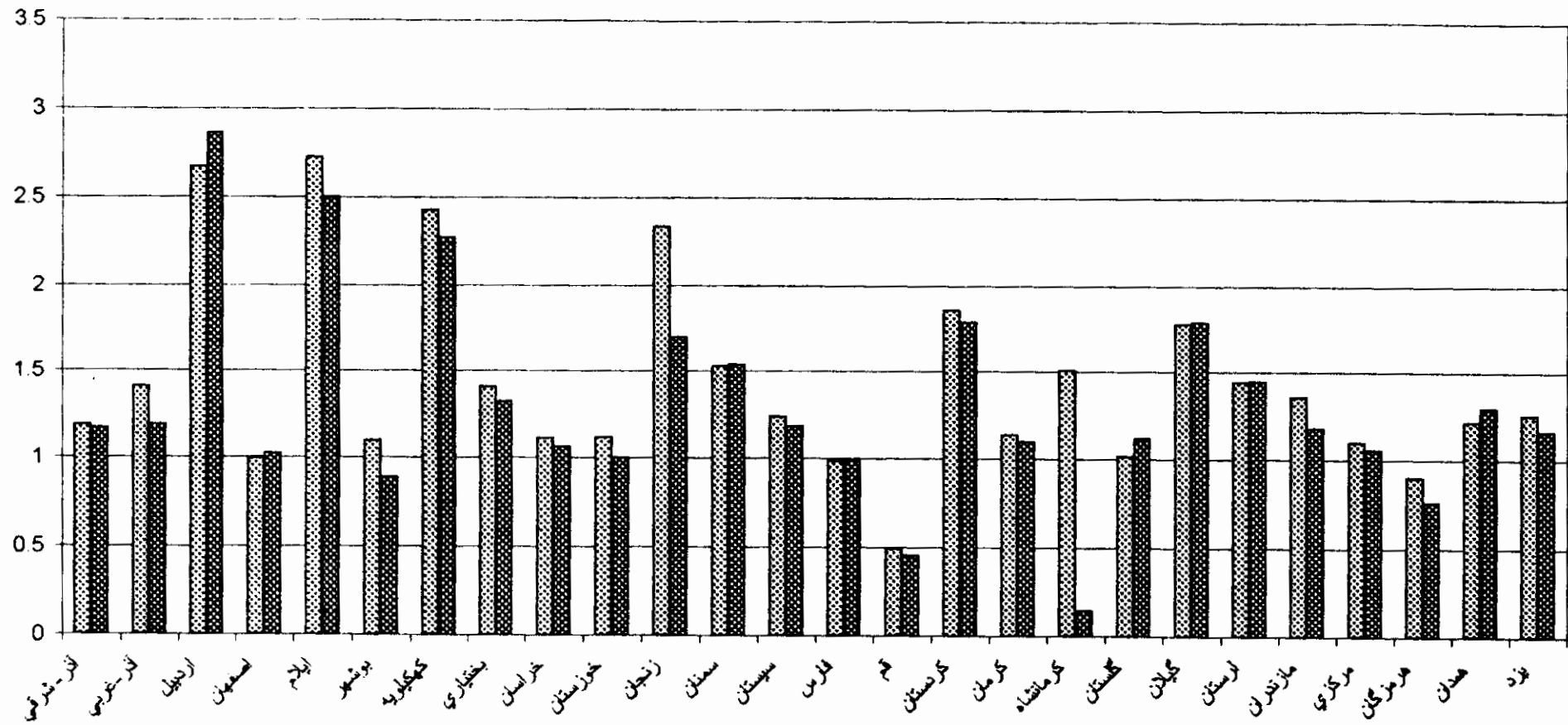

نسبت مصارف به منابع سپه در ۱۳۲۷ (مربع) نسبت مصارف به منابع هر استان در بانک سپه در آبان ۱۳۲۸ (مربع)

نسبت تسهیلات اعطایی به منابع سپرده ای هراستان در سال ۱۳۲۲ (بانک ملی)

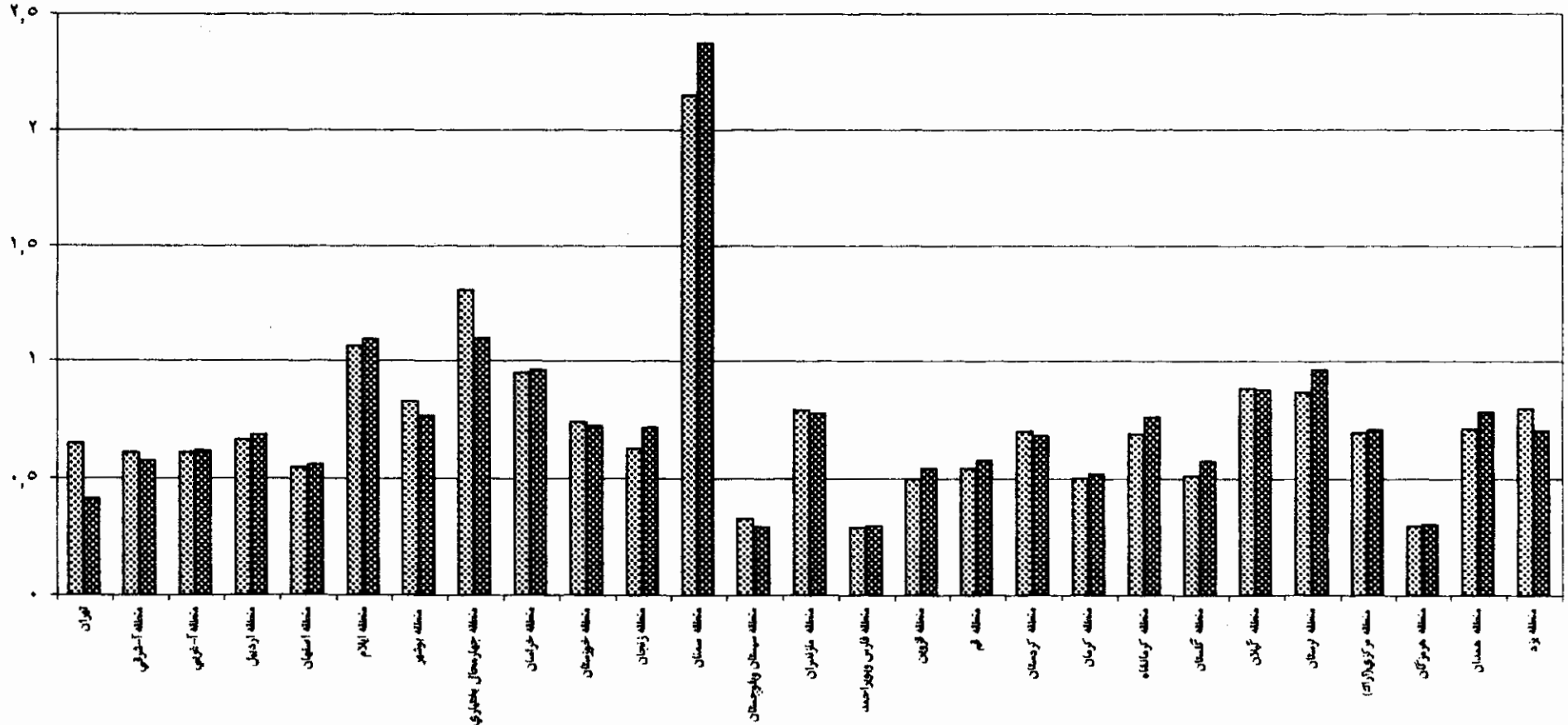

مقایسه نسبت تسهیلات اعطایی به منابع سپرده ای هراستان (بانک صادرات)

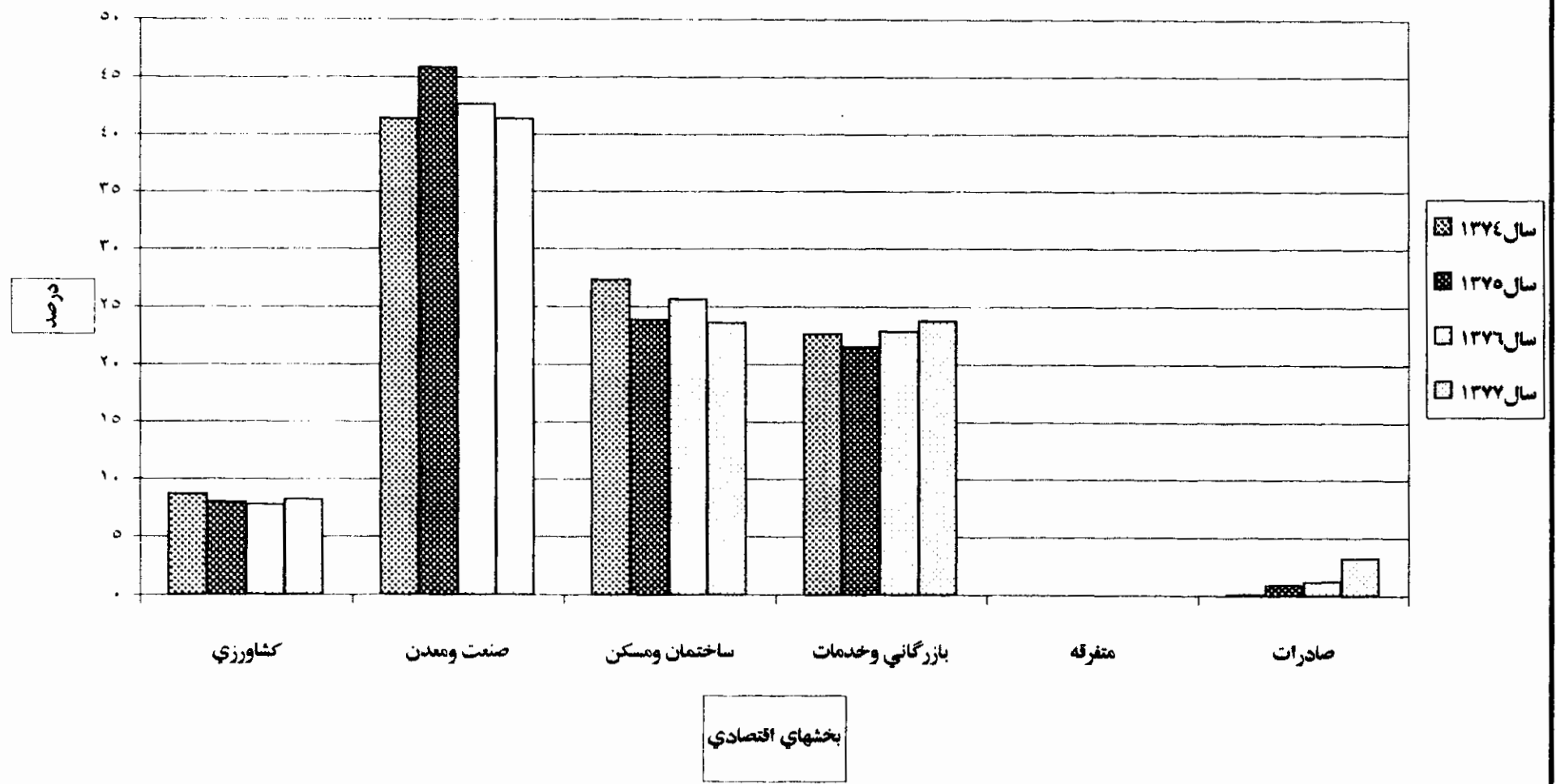
نسبت تسهیلات و اعتبارات اعطایی به منابع سپرده ای هراستان در آبان ماه ۱۳۲۸ (چهارمربع) نسبت تسهیلات و اعتبارات اعطایی به منابع سپرده ای هراستان در سال ۱۳۲۷ (مربع)

مقایسه نسبت تسهیلات اعطایی به منابع سپرده ای هراستان در بانک ملت

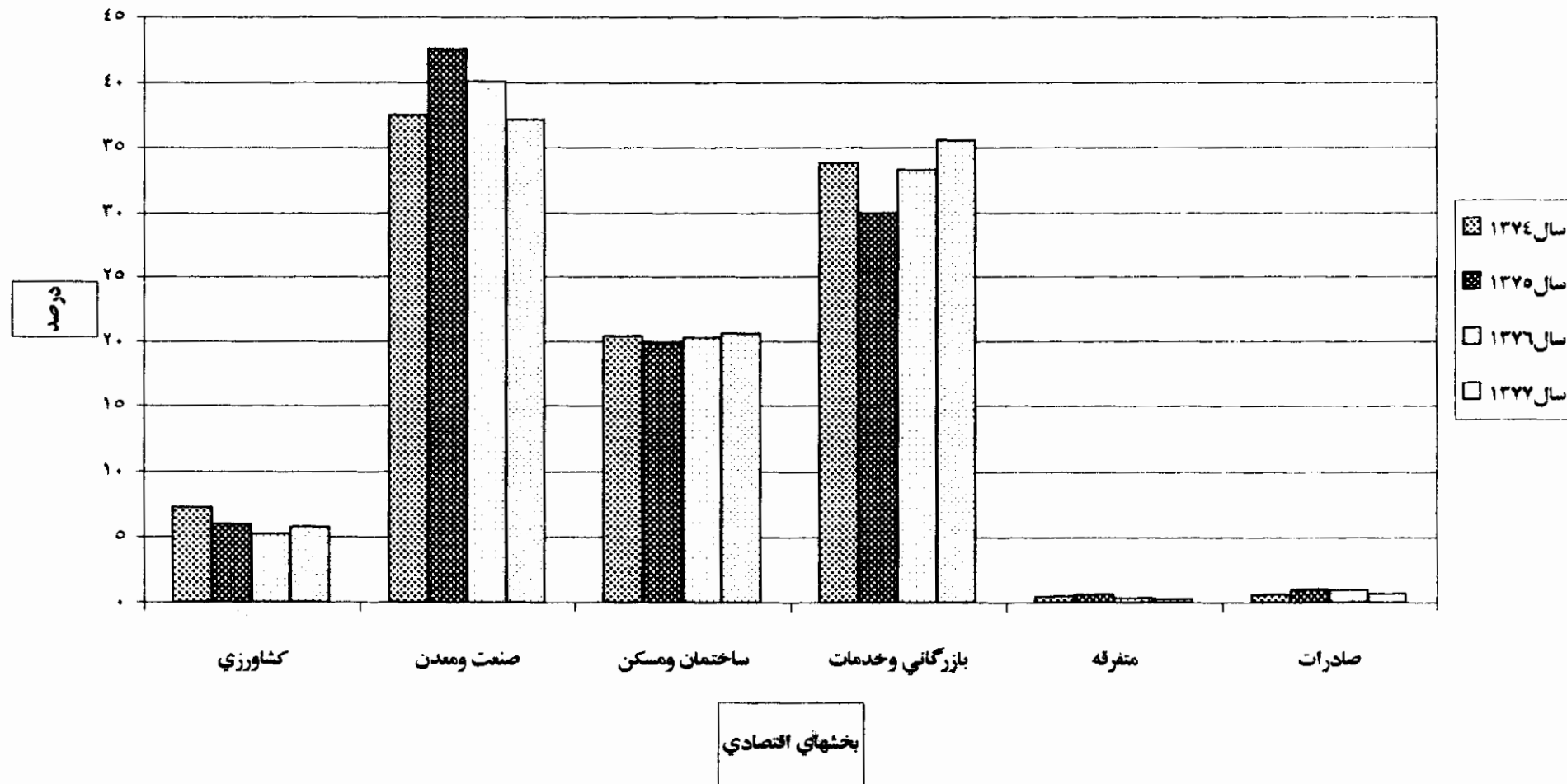

نسبت مصارف به منابع هراستان در سال ۱۳۲۲ نسبت مصارف به منابع هراستان در آذرماه ۱۳۲۸

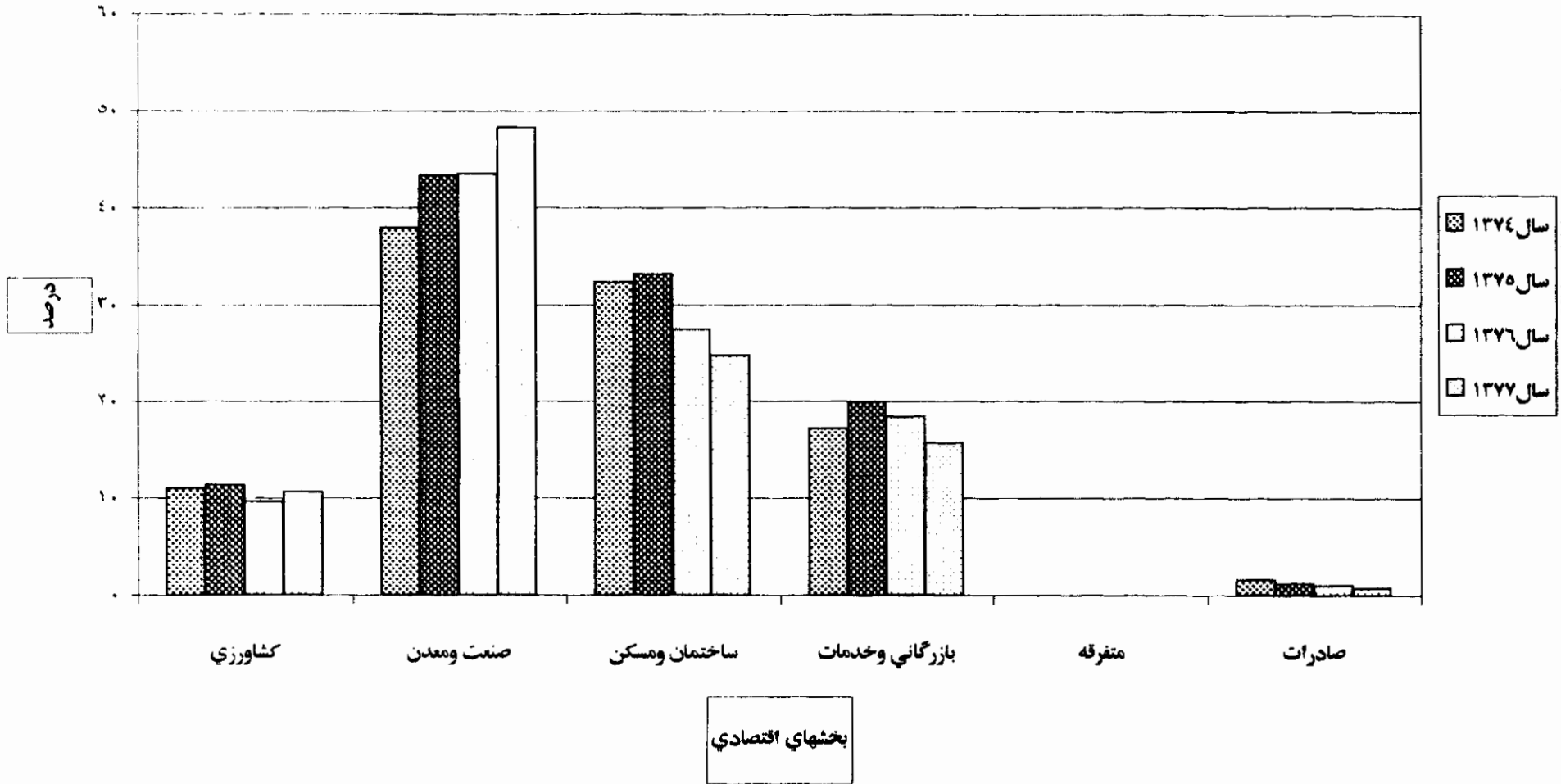
نمودار شماره ۱۲: مقایسه تسهیلات پرداختی بانک ملت به بخشهای مختلف اقتصادی

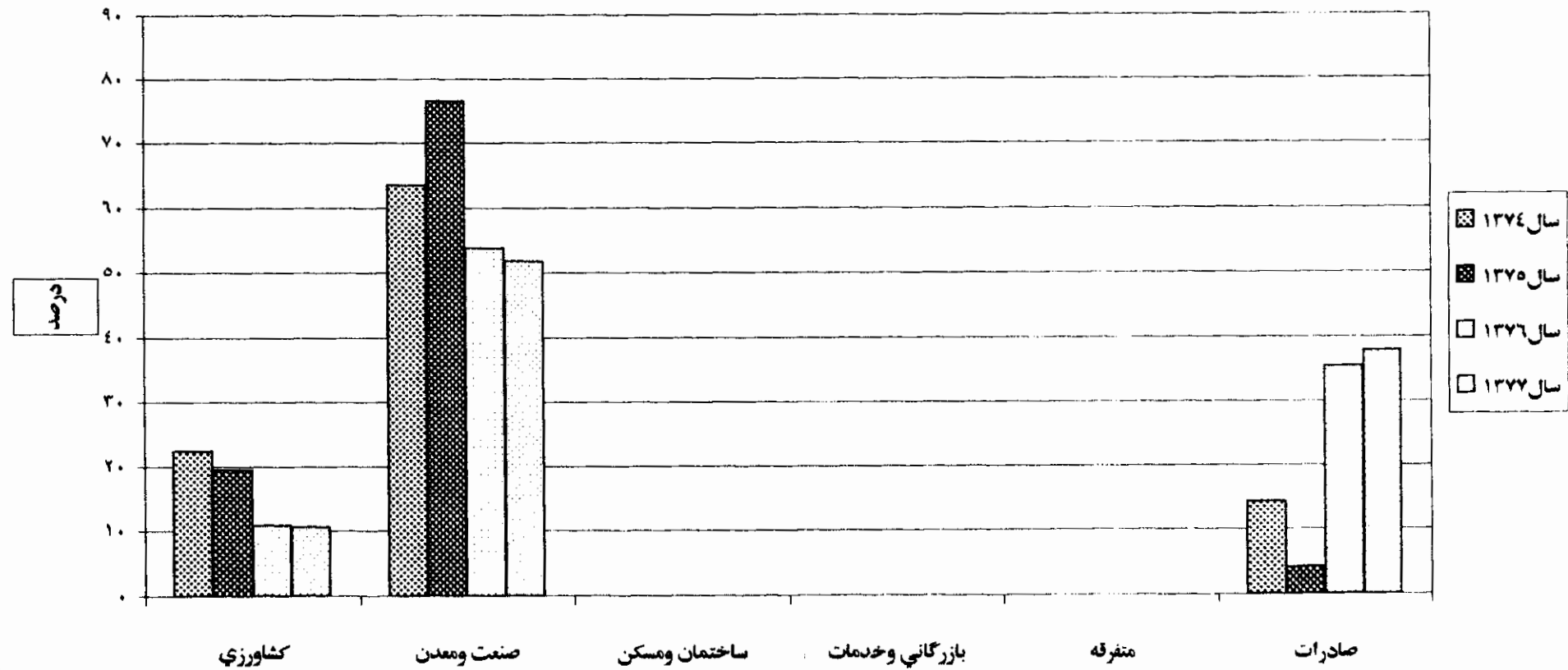
نمبار شماره ۱۴: مقایسه تسهیلات اعطایی بانک ملی به بخشهای مختلف اقتصادی

نمودار شماره ۱۵: مقایسه تسهیلات پرداختی بانک صادرات به بخشهای مختلف اقتصادی

نمودار شماره ۱۶: مقایسه تسهیلات پرداختی بانک توسعه صادرات به بخشهای مختلف اقتصادی

بخشهای اقتصادی (بخش صادرات شامل پوشاک مواد غذایی فرش و صنایع دستی می باشد)